

**UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA
(CAWANGAN KELANTAN)**

**TRANSKRIP WAWANCARA BERSAMA
ENCIK CHE MOHD ZAILANI BIN CHE MOH
TOKOH MAIN PUTERI**

OLEH:

ERDANIA PUTRI BINTI SHAHRUL AZMAN	2022898372
NUR ADAWIYAH BINTI AZIMAN	2022897998

**PROJEK INI DIMAJUKAN KEPADA
FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT CAWANGAN KELANTAN
BAGI MEMENUHI KEPERLUAN KURSUS
IMR 604 – PENDOKUMENTASIAN SEJARAH LISAN
SEMESTER 05 (OKT 2023 – FEB 2024)**

TRANSKRIP WAWANCARA BERSAMA
ENCIK CHE MOHD ZAILANI BIN CHE MOH
TOKOH MAIN PUTERI

OLEH:

ERDANIA PUTRI BINTI SHAHRUL AZMAN	2022898372
NUR ADAWIYAH BINTI AZIMAN	2022897998

PROJEK INI DIMAJUKAN KEPADA
FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT CAWANGAN KELANTAN
BAGI MEMENUHI KEPERLUAN KURSUS
IMR 604 – PENDOKUMENTASIAN SEJARAH LISAN
SEMESTER 05 (OKT 2023 – FEB 2024)

PENGHARGAAN

PENGHARGAAN

Bismillahirrahmanirahim.

Syukur Alhamdulillah dan setinggi-tinggi kesyukuran dipanjatkan kehadiran ilahi kerana dengan izin kurnianya dapat saya (Erdania Putri Binti Shahrul Azman) dan pasangan (Nur Adawiyah Binti Aziman) menyempurnakan tugas bagi kod subjek pendokumentasian lisan (IMR 604) ini dengan jayanya.

Dengan kesempatan yang ada ini kami berdua amat berbesar hati untuk menghadiahkan jutaan terima kasih kepada Puan Nurulannisa Abdullah, selaku Pensyarah IMR 604 kerana telah meletakkan sepenuh kepercayaan dan memberi nasihat serta bantuan yang kami perlukan untuk menyiapkan tugas ini.

Kami berdua juga ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada semua pihak yang tidak putus-putus dalam usaha membantu menyempurnakan tugas ini terutamanya kepada Encik Che Mohd Zailani Bin Che Moh yang sudi berkongsi ilmu dan memberi kerjasama sepanjang proses wawancara dijalankan.

Selain itu, kami juga ingin berterima kasih kepada rakan-rakan sekelas dan ibu bapa yang telah membantu kami berdua sepanjang kami berusaha menyiapkan tugas ini. Segala bantuan yang dihulurkan kepada kami, amatlah kami hargai. Tanpa sokongan dan bantuan yang diberikan, kemungkinan kami tidak mampu untuk melaksanakan tugas ini dengan jayanya.

ABSTRAK

ABSTRAK

Abstrak: *Temubual ini dilakukan bersama Adiguru Main Teri iaitu Che Zailani bin Che Moh atau lebih mesra dikenali sebagai Pak Mat untuk mengetahui dan mendokumentasi pengalaman beliau yang giat melakukan persembahan tradisional Main Puteri selama lebih dua dekad. Main Puteri boleh dikatakan upacara tradisional gabungan elemen-elemen nyanyian, lakonan, muzik, dan tarian bagi tujuan penyembuhan yang melibatkan bomoh, pesakit dan individu-individu berupaya menjadi 'medium' untuk mengambil roh 'Puteri' dan melakukan persembahan atau permainan. Temubual ini dijalankan di rumah Pak Mat sendiri iaitu di Kampung Jedok, Kelantan pada tarikh 30 November 2023 bermula pada jam 10.00 pagi hingga 1.00 petang. Beliau menubuhkan Persatuan Warisan Main Puteri Pak Mat Jedok Negeri Kelantan pada tahun 2009 di mana beliau telah merawat pesakit-pesakit di negeri Kelantan, Pahang, Terengganu dan Selatan Thailand sehingga sekarang. Pak Mat juga banyak melakukan persembahan dan aktif melakukan kelas pembelajaran Main Puteri ini untuk mendedahkan anak muda berkenaan seni permainan tradisi ini. Dokumentasi ini akan merangkumi sejarah, kerjaya dan kejayaan Pak Mat Jedok sebagai salah seorang guru Main Puteri yang terkenal di negeri Kelantan.*

Kata kunci: *Main Puteri, Main Teri, Kelantan, Che Mohd Zailani Bin Che Moh, persembahan tradisional*

ISI KANDUNGAN

ISI KANDUNGAN

TAJUK	MUKA SURAT
Penghargaan.....	i
Abstrak.....	iii
Isi Kandungan.....	v
Abbreviation.....	vii
Rujukan Kata.....	viii
Biodata Tokoh.....	x
Pengenalan.....	xiv
Transkrip	
Bahagian 1: Latar Belakang Tokoh.....	2
Bahagian 2: Pendidikan	6
Bahagian 3: Pekerjaan	10
Bahagian 4: Bidang Main Puteri	11
Bahagian 4.1: Sejarah dan Konsep.....	11
Bahagian 4.2: Perubatan.....	17
Bahagian 4.3: Persembahan.....	21
Bahagian 5: Pengalaman dalam Bidang Main Puteri.....	24
Bahagian 6: Sumbangan dan Pencapaian Tokoh dalam Bidang Main Puteri	35
Bahagian 7: Harapan Tokoh.....	38
Lampiran	
Log Wawancara.....	43
Diari Kajian.....	47
Senarai soalan.....	51
Surat Perjanjian.....	57
Gambar.....	58
Indeks.....	64

ABBREVIATION

JKKN	Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara

RUJUKAN KATA

Atah	Atas
Bab	Sebab
Baso	Bahasa
Bedooh	Sangat
Beghah	Garang
Bekwoh	Kenduri
Belako	Semua
Boroh	Angkuh
Buwi	Bagi
Demo	Awak
Duano	Kemana
Galah	Dukung
Gegei	Bising
Ghe	Tahan
Gocoh	Gaduh
Goni	Ini
Hok	Yang
Jangok	Cantik
Jong	Tukang
Kecek	Bercakap
Kekdoh	Kaedah
Kekeng	Kangkang
Kelih	Lihat/Tengok

Kelik	Balik
Koho	Semakin
Kuwong	Penyakit
Lolok	Tipu
Megho	Memelihara
Molek	Baik
Mugo	Benda
Ngelas	Terakhir
Nimbuk	Tumbuk
Oghe	Orang
Oyak	Beritahu
Pehe	Faham
Peseng	Perangai
Pio	Siapa
Sabit	Sebab
Sapa	Sampai
Sayei	Sayang
Sedak	Sedap
Selok	Pengsan
Sokmo	Selalu
Toklaki	Suami
Toksei	Tidak mahu

BIODATA

BIODATA PENEMUBUAL 1

NAMA	Erdania Putri Binti Shahrul Azman
TARIKH LAHIR	
TEMPAT LAHIR	Kedah
ALAMAT	Perlis
NO TELEFON	
EMEL	CDIM245
PROGRAM	

BIODATA PENEMUBUAL 2

NAMA	Nur Adawiyah Binti Aziman
TARIKH LAHIR	
TEMPAT LAHIR	Kelantan
ALAMAT	Kelantan
NO TELEFON	
EMEL	
PROGRAM	CDI M245

BIODATA TOKOH

NAMA	Che Mohd Zailani Bin Che Moh
NAMA GELARAN	Pak Mat Jedok
TARIKH LAHIR	
TEMPAT LAHIR	Tanah Merah
ALAMAT	Kelantan
NO TELEFON	-
EMEL	
PROFESION	Tok Teri
BIDANG	Seni Budaya

PENGENALAN

PENGENALAN

Kajian ini dilaksanakan dengan tujuan untuk menyelidiki secara lebih mendalam mengenai seni persembahan Tarian. Seni persembahan secara umumnya merangkumi konsep yang melibatkan teori dan praktik dalam tiga bidang utama di dalam industri kreatif dan budaya, seperti muzik dan drama, teater dan filem, serta seni tarian. Dalam konteks industri kreatif dan budaya, atau lebih khusus lagi, industri seni persembahan, terdapat penekanan yang besar terhadap individu-individu kreatif, hasil karya, dan produk artistik.

Individu kreatif yang dimaksudkan di sini termasuk penganjur, pendidik, pelaku seni, pengeluar, pengurusan, dan kakitangan teknikal yang bekerja sama untuk memastikan kelancaran setiap persembahan. Selain itu, penting juga untuk memberi penekanan kepada kemudahan persembahan dalam industri seni persembahan ini. Kemudahan persembahan ini melibatkan ruang-ruang persembahan seperti pentas, dewan, amfiteater, dan panggung, yang semuanya diutamakan bagi memastikan perjalanan yang baik bagi setiap persembahan yang dijalankan.

Main Puteri, seni budaya tradisional Malaysia, menggabungkan tarian, nyanyian, dan lakonan dalam teater Melayu. Pementasannya menampilkan cerita heroik dan romantis dari mitologi Melayu dengan penari berpakaian tradisional yang indah. Setiap pertunjukan menghadirkan keunikan warisan budaya Melayu dan menyampaikan nilai-nilai tradisional, moral, serta sejarah. Meskipun zaman berubah, Main Puteri tetap menjadi bagian penting dalam identitas budaya Malaysia, dengan upaya berkelanjutan untuk melestarikannya dan mempromosikannya ke generasi mendatang.

TRANSKRIP

TRANSKRIP

Rakaman ini berkisah tentang latar belakang seorang penggiat seni dalam bidang Main Puteri di Kelantan. Che Mohd Zailani Bin Che Moh atau dikenali sebagai Ayah Mat memang merupakan seorang yang bertanggungjawab dalam menaikkan seni Main Puteri di seluruh dunia bukan sahaja Asia tetapi juga Barat. Untuk lebih mengetahui mengenai sejarah dan perjalanan Ayah Mat ini kita menyediakan temubual. Berikut adalah hasil rakaman.

Petunjuk:

PM: Pak Mat

NA: Nur Adawiyah

EP: Erdania Putri

BAHAGIAN 1: LATAR BELAKANG TOKOH

EP : Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh dan Salam Sejahtera. Berikut adalah merupakan temubual sejarah lisan mengenai latar belakang dan pengalaman hidup seorang tokoh dalam bidang seni budaya iaitu Main Puteri. Bersama- sama kami ialah Che Mohd Zailani Bin Che Moh yang merupakan seorang guru Main Puteri. Rakaman ini dijalankan pada tarikh 2 Disember 2023 bersamaan dengan hari Sabtu pada pukul 10 pagi bertempat di rumah Ayah Mat iaitu di Kampung Gual Jedok Tanah Merah, Kelantan. Temubual ini dikendalikan oleh Erdania Putri dan Nur Adawiyah. Dengan segala hormatnya temubual ini dimulakan.

PM : *Awal dulu sek kito* [kita mula dulu]

NA (Ketawa) [bunyi helaian kertas diselak] *Okay* (baiklah),
bismillahirrahmanirrahim, assalammualaikum, saya Adawiyah Aziman *and*

(dan) sebelah saya, Ayah Mat. Bolehkah Ayah Mat beritahu kami nama penuh Ayah Mat?

PM : Assalamualaikum wbt, jadi adik-adik *nok* [nak] *tau* [tahu] nama Ayah Mat, Che Mohd Zailani Bin Che Moh, Kampung Gual Jedok, Tanah Merah, *Kelate* [Kelantan], Tokoh Main Teghi.

NA : Tokoh Main Teghi. Berapa lama Ayah Mat menetap di Kampung Gual Jedok ni [ini]?

PM : *Lima puluh tujuh* [57] tahun.

NA : (Ketawa) Lama dah. Sekarang *ni* [ini], berapa umur Ayah Mat? Sekarang?

PM : *Lima puluh tujuh* [57]

NA : *Lima puluh tujuh* [57]. Okay (baiklah) tahun berapa Ayah Mat lahir?

PM : Tahun *dua puluh tujuh* [27] *bule tigo* [3] *tahun ney puluh ney* [1966]

NA : *Sembilan belas enam puluh enam* [1966]-

PM : Hari *Komis* [Khamis], hari *Sena* [Isnin].

NA : Hari Isnin. Ayah Mat sendiri *ni* [ini] anak yang ke berapa?

PM : Anak yang ketujuh [7].

NA : Daripada?

PM : *Daripado anak* [daripada anak] yang pertama, anak yang ketujuh la Ayah Mat

NA : Maksudnya Ayah Mat *ni* [ini] anak bongsu la?

PM : Eh *dok* [tak] *dok* [tak], ada lagi. Dia semua sepuluh [10] *anak* [anak].

NA : Sepuluh [10]. Ayah Mat anak yang ketujuh [7] dari sepuluh [10] adik-beradik.

PM : *Baguh* [Bagus].

- NA : **(Ketawa) Siapa nama Ayah, Ayah kepada Ayah Mat?**
- PM : Che Moh
- NA : **Dan**
- PM : Che Moh Bin Daud
- NA : **Che Moh Bin Daud. Saya juga dapat tahu Che Moh Bin Daud *ni* [ini] juga seorang Main Teghi, betul?**
- PM : Che Moh Bin Daud *ni* [ini] *dio* [dia] pakar perubatan tradisional tok bomoh. *Oghe* [Orang] panggil tok bomoh *ni* [ini], *dio* [dia] boleh *belako* [semua]. Main Teghi boleh, bidan boleh, bomoh boleh, *berubat-berubat* [perawat] jenis kudis kudis pun boleh.
- NA : ***Okay* (Baiklah). Siapa pula nama ibu kepada Ayah Mat?**
- PM : Limah Bin Jusof [Limah Binti Jusof].
- NA : **Limah Bin Jusof. Pekerjaan ayah dan ibu Ayah Mat?**
- PM : Pekerjaan petani la, jenis *wak* [buat] kebun, tanam padi, toreh getah.
- NA : **Adakah mereka berdua masih hidup?**
- PM : Ayah sudah meninggal, ibu ada lagi. Ibu umur pun banyak dah usia lebih.
- NA : **Ayah Mat sendiri pun umur *lima puluh tujuh* [57]? Bermaksud ibu *lapan puluh* [80] lebih atau pun hampir 90?**
- PM : Lebih *mek* [panggilan untuk perempuan kelantan]. *Anok* [Anak] sepuluh [10] *oghe* [orang]. Mugo bongsu *dio* [dia] pun *dale* [dalam] *kat* [dekat] dengan *lima puluh* [50] sikit *nok* [nak] *sapa* [sampai] *lima puluh* [50], bongsu *dio* [dia].
- NA : **Apa nama isteri tercinta Ayah Mat?**
- PM : Maznah. Maznah Binti Ibrahim.

- NA : **Puan Maznah (ketawa). Berapa umur?**
- PM : Nik Maznah *bena* [sebenarnya].
- NA : **Nik Maznah (ketawa). Berapa umur isteri Ayah Mat?**
- PM : *Lima puluh tiga* [53]. *Gitu la* [lebih kurang itu] *tok* [tak] ingat.
- NA : ***Lima puluh tiga* [53], masih muda (ketawa).**
- PM : *Ngarut* [Mengarut].
- NA : ***Sungguh* [Sungguh] (ketawa). Tahun bilakah Ayah Mat berkahwin dengan isteri?**
- PM : Tahun *lape puluh lape* [1988] bule *lape* [8] rasa.
- NA : **Tahun *lapan puluh lapan* [1988] bulan *lapan* [8]. Isteri Ayah Mat ni [ini] berasal dari mana?**
- PM : Kampung Banggol Yek.
- NA : **Pak Mat dan isteri mempunyai berapa orang anak?**
- PM : *Tigo* [3] anak. Dua [2] *tino* [perempuan], *sore* [seorang] *jate* [lelaki]. [Anak beliau 1 perempuan, 2 lelaki.]
- NA : **Dua [2] perempuan, seorang lelaki. Boleh tak Ayah Mat sebutkan nama anak Ayah Mat?**
- PM : *Dio sore jate* [dia sorang lelaki]. Boleh. Pertama nama Mazni, kedua Muhd Ridzuan, ketiga Azhar.
- NA : **Mereka *ni* [ini] masih lagi belajar atau pun dah bekerja?**
- PM : *Kijo* [Kerja] dah *puok tu* [mereka itu].
- NA : **Tiga-tiga dah bekerja. Umur anak-anak Pak Mat?**

- PM : *Hok* [Yang] sulung *tigo puluh tujuh* [37], *hok* [yang] *keduo* [kedua], *tigo puluh limo* [35], *hok* [yang] *yang ngelas* [terakhir] *ni* [ini] *dua puluh empat* [24].
- NA : ***Dua puluh empat* [24]. Bongsu *Dua puluh empat* [24]. Ayah Mat sendiri pun sudah mempunyai cucu atau pun belum?**
- PM : Ada cucu *dua* [2].
- NA : **Cucu *dua* [2] orang.**

TAMAT BAHAGIAN 1

BAHAGIAN 2: SEJARAH PENDIDIKAN

- NA : (Bunyi helaian kertas diselak) *Okay* (Baiklah), sekarang kita sambung kepada bahagian dua [2] iaitu sejarah pendidikan Ayah Mat.
- PM : Boleh.
- NA : **Apa sejarah pengajian Ayah Mat sendiri?**
- PM : *Perjalane* [perjalanan] Ayah Mat *ko* [kah]? Jadi sejarah Ayah Mat *ni* [ini], *panje* [panjang] cerita, dik. *Panje* [Panjang] hikayat *kalu* [kalau] *oyak* [cakap] *kalu* [kalau] cerita *tok* [tidak] habis nak *bile* [bilang]. Sebab *nok* [nak] *bulih* [boleh] *ko* [nok] jadi *oghe* [orang] *ni* [ini], lama, dik. Sebabnya dulu masa tahun 70 takat *hok* [yang] 70 baru Ayah Mat ingat *molek* [baik] sejarah Ayah Mat lah. Make air mata. *Bab* [Sebab] Ayah Mat ni jenis *line* [linang] air mata. *Bab* [Sebab] Ayah Mat *buke* [bukan] *oghe* [orang] kaya. Sebab Ayah Mat *ni* [ini] duduk Azab, dik. *Ngelas* [terakhir] sekali Ayah Mat dia panggil, *oghe* [orang] ramai panggil

gilo [gila]. Sebab manusia, yang duduk di dalam *kalange* [kalangan] manusia, *buke* [bukan] *mudoh* [mudah]. Sebab manusia. *Dio* [dia] manusia, *pande* [pandang] rendah [rendah] pado [pada] manusia yang hina. Sapa [sampai] kita, *oghe* [orang] ramai *tok* [tidak] *cayo* [percaya], dik. *Nok* [Nak] baiki. *Kito* [kita] nak masuk *dale* [dalam] *jiwo* [jiwa] manusia.

NA : ***Nok* [Nak] bagi *oghe* [orang] terima balik *kito* [kita]?**

PM : Tidak. Kita nak masuk dalam *jiwo* [jiwa] manusia kita duduk dalam *bide* [bidang] ni. *Buke* [bukan] mudah. Sebab *make* [makan] *tak* [tidak] *make* [makan], *tido* [tidur] *tak* [tidak] *tido* [tidur]. Belajar *meme* [memang] *payoh* [payah]. Ayah Mat *tok* [tidak] pandai *gapo* [apa]. Boleh *kato* [kata] Ayah Mat sebut. *Kalu* [Kalau] *tkde* [tidak ada] anugerah *menda* [benda] *hok* [yang] *lagu* [macam] *ni* [ini], *tok* [tidak] *jupo* [jumpa], dik. Sebab hikayatnya panjang. Ayah Mat hanyut air *sepuluh* [10] ekar tanah, dik. Lanjut berapa *taktau* [tidak tahu] 1000 kaki.

NA : **Dihanyutkan air?**

PM : Masa tu Ayah Mat duduk di atas pokok *sari* [sehari] pagi *sapa* [sampai] *gelap* [malam] banjir. Mati, *oghe* [orang] kata mati. (Bunyi pemetik api dipetik) Naik di darat. Hidup *kelik* [balik]. Cari *make* [makan], tempat hujan panas *meme* [memang] Ayah Mat tempuh. Ayah Mat tempuh, sebab *mace* [macam] Thailand, dik, masa tu kuat *jugok* [juga] bunuh, bunuh-bunuh *oghe* [orang]. Ayah Mat menuntut sampai ke Thailand, dik. Sampai dalam *ketik* [tokong Siam] Ayah Mat masuk, sebab ilmu Ayah Mat cari. *Start* (Bermula) daripada Thailand sampai ke Malaysia Ayah Mat mengaji ilmu *goni* [ini], kaedah *goni* [ini]. Ayah

Mat nak mengenali yang *hok mano* [yang mana] Ayah Mat sebut tu *gapo* [apa] cerita *hok* [yang] Ayah Mat sebut tu Ayah Mat boleh *oyak* [bagitau] kalau *demo toktau* [awak tak tahu] Ayah Mat *tokleh oyak demo tok cayo* [tak boleh cakap awak tak percaya] *pasal demo dok kenal* [sebab awak tak tahu]. Tengok *mace* [macam] contoh *hok* [yang] Ayah Mat *sakni hok* [tadi yang], Ayah Mat *pendei* [tunjuk] *ko* [kepada] adik *tengok sakni* [sekejap tadi]. *Bare* [barang] tu *kalu kito oyak* [kalau kita bagitau] ramai *oghe tok cayo* [orang tak percaya] kalau *tok tengok* [tak lihat] dengan *mato lenih* [mata sekarang ini].

NA : **Setuju.**

PM : *Pasal* [sebab] benda *ni* [ini] *pah* [selepas] adik tengok pesakit-pesakit Ayah Mat *wak* [buat] *sakni* [tadi]. *Jale* [Jalan] mana *nok* [nak] suruh betul dia sebenarnya bukan hantu, angin dio *sumak* [tersumbat]. *Nok* [Nak] *gi* [pergi] *tokleh* [tidak boleh]. *Bare* [Barang] *comey* [comel] *belako* [semua] *tapi* [tetapi] *nok* [nak] *gi* [pergi] *tokleh* [tidak boleh]. Tersumbat. *Pasal* dia *oghe* [orang] *sore* [sorang]. *Oghe* [Orang] *sore* [sorang] *pahtu* [selepas itu] kait pada anak ramai *kea* [kan], jadi *tak* [tidak] betul *sokmo* [selalu] cerita. *Tu* [Itu] cerita Ayah Mat, kisah Ayah Mat, *panje* [panjang] cerita dik. Lalu tu Ayah Mat boleh masuk *dale* [dalam] hati manusia. Dia hati manusia *ni* [ini] ada dua, dik. Hati manusia, hati hite [hitam] *tu* [itu] untuk racun *makene* [makanan], hati putih *tu* [itu] lah ibu penyakit. Bahasa Ayah Mat dia panggil naluri tu ilmu syahadah. Terkandung daripada hati putih. Apabila terkandung daripada hati putih *tu* [itu] la bawa penyakit, bawa *ketenenge* [ketenangan]. *Sene* [senang] kita *tokleh* [tak boleh] *nok* [nak] baca *tene* [tenang] belum lagi *line* [linang], *dio* [dia] kita tgk *oghe* [orang] *jangkok*

[cantik/kemas] belum tentu lagi sempurna. *Jangok* [cantik] rupa akal cacat pun ada, ni kita *tok* kata *sapo-sapo meme* pengajian *kekdoh* [kaedah] Ayah Mat. *Dio* [dia] nak jadi *supo* [seperti] Ayah Mat ni kita kena boleh *tengok* [lihat] *supo* [seperti] doktor x-ray, kita tgk *oghe* [orang] tu kita kenal dah. Sebab tu *buat guano* [seperti mana] *gi* [pergi] *duano* [kemana] hati *dio* [dia] *setaro* [tahap] mana, *perjalane* [perjalanan] dia lagu mana, kita boleh baca. Untuk Ayah Mat, untuk *oghe* [orang] Ayah Mat tak baca tapi Ayah Mat boleh baca. *Sabit* [sebab itu] Ayah Mat kata tadi *kalu* [kalau] *sapo* [siapa] *dio* [dio] niat *tok* [tidak] betul hancur hati *buto* [buta] *mato* [mata] *mari* [datang] *rumoh* [rumah] Ayah Mat. Tadi *dio* [dia] *nok* [nak] *ngarut* [mengarut] Ayah Mat, *dio* [dia] *nok* [nak] uji ilmu Ayah Mat, Ayah Mat *tau doh* [dah tahu] *pasal* [kerana] *oghe* [khadam] Ayah Mat mari *oyak* [bagitahu] (ketawa).

NA : **Ayah Mat tahu dulu sebelum dia nak uji?**

PM : Tahu. *Sabit* [Sebabtu] Ayah Mat baca *doh* [dah]

NA : **Dari segi pendidikan Ayah Mat masa sekolah rendah, sekolah menengah tu [itu] sampai mana?**

PM : Ayah Mat *dok* [tidak] *leh* [boleh], dik.

NA : **Maksudnya?**

PM : Ayah Mat *dok* [tidak] *leh* [boleh]. Kira *tok* [tidak] *skoloh* [sekolah] la.

NA : **Kiranya Ayah Mat terus belajar ni [ini] la ilmu ni [ini] terus?**

PM : Ayah Mat *tok* [tidak] *skoloh* [sekolah], jadi *bodo* [bodoh] la Ayah Mat.

NA : ***Buke* [Bukan] bodoh, Ayah Mat. Dia macam *kito* [kita] dulu *kea* [kan] lain *oghe* [orang] dulu, *oghe* [orang] *loni* [sekarang ini] baru pentingkan**

pendidikan. *Oghe* [Orang] dulu, dia pentingkan untuk kenyang perut, orang kampung kan.

TAMAT BAHAGIAN 2

BAHAGIAN 3: PEKERJAAN

NA : *Pastu* [Selepas itu], untuk sejarah pekerjaan Ayah Mat pula *ni* [ini] macam mana? Ayah Mat *start* (bermula) buat kerja *ni* [ini] dari umur berapa?

PM : Ayah Mat *ni* [ini] buat *kijo* [kerja] sejak budak. Ayah Mat *megho* [memelihara] *kuba* [kerbau], *megho* [memelihara] lembu, *megho* [memelihara] kambing. Jasa tu dik. *Noreh*[menoreh] *getoh* [getah] 2 keping. 2 keping ni dik masa tu *getoh* [getah] *rego* [harga] *tigo puluh sen* [30 sen] *skati* [satu kati] *dio* [dia] sekeping tu *bulih* [boleh] *limo* [5] kati. Jadi *makene* [makanan] pun dik, *kalu* [kalau] pagi bangun bakar *pise* [pisang], bakar ubi, *supo kero* [seperti kera] *make* [makan] ulat pisang mulut tu hitam. Ubi bakar, *pise* [pisang] bakar. *Pahtu* [selepas itu] timbul la moden *ado* [ada] basikal. Basikal ni berebut dua beradik *pah* [sampai] ke harini kita *duk* [masih] menyesal.

NA : **Kenapa tu [itu]?**

PM : (Menangis)

NA : *Takpa* [Tidak apa], kita tukar ye *soale* [soalan] boleh? Kita tukar soalan kepada Ayah Mat. Selain daripada Main Puteri *ni* [ini] Ayah Mat buat kerja apa selain daripada Main Puteri?

PM : (menangis)

- NA : **Nah tisu**
- PM : Ayah Mat tahu *doh* [dah] dik [adik]. Ayah Mat tahu *doh* [dah] pasal Ayah Mat *make* [makan] air *mato* [mata] harini *kea* [kan]? Ayah Mat tahu *doh* [dah]. Adik *toksoh* [tak payah] duk kecik hati la ko ayah mat pasal ayah mat *make air mato* [makan air mata] harini.
- NA : **Tudok tudok [tiada]**
- PM : *Pasal* [sebab] Ayah Mat tahu *dio* [khadam] *mari doh* [dah datang] tadi.
- NA : **Pasal [sebab]? Boleh sambung doh [dah]?**
- PM : Boleh. Ayah Mat *isap* [hisap] rokok *takpo* [tidak mengapa]?
- NA : **Takpo takpo [tidak mengapa].**

TAMAT BAHAGIAN 3

BAHAGIAN 4: BIDANG MAIN PUTERI

4.1 SEJARAH DAN KONSEP

- NA : **Sekarang ni kita masuk bahagian 4 iaitu soalan berkaitan bidang Main Puteri ini sendiri. Okay boleh Pak Mat, Ayah Mat ceritakan tentang asal usul Main Puteri.**
- PM : (Ayam berkokok) Main Teghi ni dik, *sebenarnyo* [sebenarnya] *dio* [dia] *kito* [kita] main angin *oghe* [orang]. Main Teghi ni, jadi angin *oghe* [orang] ni dik [adik] *bermacei-macei* [bermacam-macam] *kito* [kita] cari jalan *dio* [dia] *tu* [itu] *kito* [kita] *toksei* [taknak] *bui* [bagi] *dio* [dia] sakit. *Patut* [perlu] *keno*

[kena] pakai muzik pakai muzik. *Patut* [perlu] *hok tok patut* [yang tak perlu] pakai rebat *kito* [kita] *keno* [kena] pakai rebat. Sebab rebat *ni* [ini] dik, rebat rebat *ni* [ini], rebat *apobilo* [apabila] dengar alunan rebat tu (bunyi lesung batu) *dio* [dia] *skali* [sekali] dengan *skali* [sekali] dengan *jiwo* [jiwa] *dio* [dia]. *Sabit tu* [oleh itu] *dio* [dia] slow bunyi tu *kei* [kan]. Alunan *dio* [dia] tu pah *betulei* [secara kebetulan] dengan *kito* [kita] duduk nyanyi *wak* [buat] rayuan *ko* [kepada] *dio*[dio] *gitu-gini* [begitu-begini] tu *dio* [dia] ingat seh *supo* [seperti] Ayoh Mat ingat *ko* [kepada] *sjaroh* [sejarah] *sakni* [tadi] *tula* [itu].

NA : Sejarah. Faham faham.

PM : Renung sepintas lalu *crito* [cerita] tu *gitu* [begitu]. *Tadok gapo* [tiada apa] pun.

NA : Ada berapa jenis main puteri ini?

PM : *Dio* [dia] Main Teghi ni dik *dio* [dia] *ado* [ada] *banyak* [banyak]. *banyak-banyak* [banyak-banyak] *ni* [ini] dik. *Kalu* [kalau] *bile* [bilang] angin ni dik *sratus smile puluh smile* [199] angin (bunyi tarik nafas) *wajib* [wajib] *keno* [kena] atas *so* [satu]. *Tidok* [tidak] harus *tidok* [tidak] mustahil.

NA : Akan *keno* [kena] juga lah satu daripada?

PM : *Sratus smile puluh smile* [199] tu *wajib* [wajib] *keno* [keno] atas *so* [satu]. *Kalu* [kalau] *tok* [tidak] *keno* [kena] *dio* [dia] *keno* [kena] mati (senyum sambil ketawa).

NA : Sampai tahap itu (ketawa)?

- PM : (ketawa) *Iyo* [iya] dik Ayoh Mat buat. Ayoh Mat *ngaji* [belajar] *goni* [ini].
- NA : **Adakah seni main puteri ini sama dengan seni ulik mayang dan seni wayang kulit?**
- PM : *Dio* [dia] Teghi ni dik kalau *ngikut* [mengikut] kaedah *tok bomoh* [tukang bomoh] ni dik *dio* [dia] panggil *rajo* [raja] *sekelian mene* [segala mainan].
- NA : **Raja? Maksudnya main puetri ni *besar skali* [paling besar] la?**
- PM : *Takdok doh* [tiada dah]. *Kalu* [kalau] sebut *kato* [kata] Teghi tu *kalu* [kalau] *probat* [perubatan] doktor *dio* [dia] *keno* [kena] *beloh* [belah]. *Kalu* [kalau] doktor *kato* [cakap] *beloh* [belah] *pokcik* [pakcik] *toksei* [tak nak] *beloh* [belah] *gak kelik* [boleh balik]. *Kalu* [kalau] *pokcik* [pakcik] nak *beloh* [belah] *gak beloh* [boleh belah]. *Sia toksia* [sembuh tak sembuh] tu *wak loh wak ley* [Allahualam] doktor *nok* [nak] jamin *tokleh* [tak boleh]. *Sabit* [sebabtu] *pokcik* [pakcik] *keno* [perlu] *sign* [tandatangan]. *Kalu* [kalau] mati pun nak *buat guano* [macam mana] *dio* [dia] pun *brubat* [merawat] *tu* [untuk] *bue* [bunag] *nyakit* [penyakit] (ketawa) *gitu* [begitu]. Main Teghi ni *oghe* [orang] penyakit angin *keno* [perlu] Main Teghi. *Oghe* [orang] penyakit angin *buke* [bukan] penyakit *ulurei* [uluran]. Angin jugok *ulurei* [uluran] pun. *Ulurei* [uluran] angin *tuh* [itu].
- NA : **Berapa lama untuk satu upacara Main Puetri biasa dilakukan?**

PM : *Sakat* [mengikut] *oghe* [orang] sakit. *Sakat* [mengikut] *oghe* [orang] sakit *abih* [habis] angin.

NA : **(Ayam berkokok) *ikut* [mengikut] pesakit kiranya?**

PM : *Ho* [Iya]. *Kito, kito, kito* [kita] *oghe* [orang] doktor *kito* [kita] *tokleh* [tidak boleh] *nok* [nak] *gapo ni* [apani], *tokleh* [tak boleh] *nok* [nak] *lawe* [lawan] *dio* [dia]. *Nyakit angin ni* [penyakit angin ini], *kalu* [kalau] *kito* [kito] *lawe* [lawan] *dio* [dia], *kito* [kita] *letak* [letak] gunung pun *dio* [dia] *tepoh* [langgar]. *Kalu* [klaau] *dei* [sampai] *air penuh gitu* [begitu] *letak* [letak] *plewok* [papan lapis] pun *dio* *tokgi doh* [tidak rempuh]. *Gitulah* [begitulah]. *Tanyo* [tanya] dik *tanyo* [tanya].

NA : **(ketawa)**

PM : *Nanti deh* [sekejap ye].

NA : **Adakah terdapat iringan muzik dan lagu sewaktu upacara Main Putri ini dilakukan**

PM : *Ado* [ada].

NA : *Ado* [ada]. **Bolehkah Ayah Mat nama kan lagu yang dimainkan sewaktu upacara dilakukan**

PM : Lagu *mulo mulo* [pertama] Teghi ni dik lagu *mulo mulo* [pertama] dipanggil *sdaro* [sedara].

NA : ***Sdaro*** [sedara].

PM : *Sdaro* [sedara]. Lagu *sdaro* [sedara] ni dik *dio* [dia] Lagu *sdaro* [sedara] ni *tokpayoh* [tak perlu] nyanyi. *Dio* [dia] nyanyi *supo* [seperti] *kito* [kita] *kecek* [bercakap] ni *joh* [je] (bunyi bertukang). *Pahtu* [selepas itu] *dio* [dia] lepas lagu *sdaro* [sedara] *dio* [dia] panggil lagu *wok tuo* [wak tua]. *Wok tuo* [wak tua], *wok cek mudo* [wak cek muda], *wok jamal* [wak Jamal] *wok macei macei* [pelbagai wak]. *Dio* [dia] *atah* [mengikut] irama lagu. *Lapah pado tu* [lepas pada itu] *dio* [dia] timbul lagu *sdayong* [sendayung]. *Sdayong* [sendayung] tonggek, *sdayong* [sendayung] hindik. Buku buloh *oghe* [orang] *jamei* [zaman] dulu panggil. *Macei macei* [pelbagai].

NA : **Banyak lagu tu?**

PM : *Duo belas* [12] *baso* [bahasa], *duo belas* [12] *ragei* [ragam] dik.

NA : **Faham (ketawa)**

PM : *Ho pehei* [ha faham] (ketawa).

NA : **Ada berapa jenis alat muzik sewaktu digunakan untuk upacara?**

PM : *Hok* [yang] Ayoh Mat main *duo belas* [12]. Ayoh Mat main gong *duo* [2], geduk *duo*[2], *dombok* [dedombak] *duo* [2], kesi *so* [satu], *canei* [canang] *duo* [2], rebat *so*[satu], serunai *sbatei* [sebatang].

NA : **Dua belas [12] jenis la semua?**

- PM : *Tok ingt dohla* [terlupa dah] (ketawa).
- NA : **(ketawa) Kita kira nanti. berapa banyak watak yang dipanggil sewaktu Main Puteri?**
- PM : *Watok* [watak] *ni banyok* [banyak]. *Banyok-banyok watok* [banyak-banyak watak]. *Kalu* [kalau] nak main *mokyong* [makyong] *kito* [kita] *keno* [kena] panggil *watok mokyong* [watak makyong] ni. *Kalu nok* [kalau nak] main hala kita kena panggil watak hala. Nok main *waye kulit* [wayang kulit] *keno* [kena] panggil *waye kulit* [wayang kulit]. *Nok* [nak] main menora kita panggil menora. *Nok* main dikir barat *kito* [kita] main lagu dikir barat. *Nok* [nak] main lagu joget kita panggil lagu joget. *Banyok* [banyak] dik. *Ulek maye, ulek maye* [Ulek Mayang]. Putri, putri.
- NA : **Berapa ada berapa bahan perlu disediakan sebelum memulakan upacara Main Puteri ini?**
- PM : *Kalu* [kalau] *kito* [kita] *nok* [nak] *brobat* [berubat] ni dengan kenduri kedremat ni *dio* [dia] *keno* [kena] *adola* [ada] *macei* [macam] telur, *macei* [macam] pulut, *macei* [macam] sirih *pine* [pinang], beras, *bene* [benang], *kemiye* [kemiyan], *aye* [ayam] panggang, dalca air, dalca beku, telur goreng, *ado* [ada] bluru sitok, limau *daru* [dara], *nise skerek* [gula melaka satu kerek], *nyior sbeloh* [kelapa sebelah], *ike* [ikan] kering, tepung kendung dengan *ude* [udang], *kete* [ketam], pari *ado banyok* [ada banyak], *banyok* [banyak].

NA : **Apa jenis jenis persediaan daripada segi mental atau fizikal yang perlu dilakukan oleh Tok Teghi sebelum memulakan upacara Main Puteri?**

PM : Tok Teghi *mulo* [mula] *upacara* [upacara] gak *nok soro* [nak suara] sedap, *nok* [nak] tubuh sihat gak *tadok gapo* [tiada apa]. Boleh main *sokmo* [sentiasa] *make kenyee takpo* [makan kenyang tiada apa].

NA : **Boleh teruskan?**

PM : *Ho* [iya] jalankan *gitu* [begitu].

NA : **Ada berapa. Adakah terdapat sebarang ayat atau bacaan yang perlu dibaca sebelum upacara Main Puteri**

PM : *Ho* [ho] *dio* [dia] *keno* [kena] *baco* [baca] ayat ayat *dio tu* [dia itu], *tokkei* [takkan] *kito* [kita] *gi* [pergi] *rumoh* [rumah] *oghe* [orang] pakai naik *bung* [tidur] *slahu* [terus]. *Keno* [kena] *pecat* [buka] kasut dulu *pecat* [buka] *slipar* [selipar] dulu.

4.2 PERUBATAN

NA : **Ye betul betul. Terdapat ada, adakah terdapat pantang larang yang perlu dipatuhi tok teri sewaktu Main Puteri.**

PM : *Ho ado* [iya ada]. *Demo* [awak] *nok* [nak] *gi mari* [pergi sana-sini] *tokleh* [tak boleh] *nok bose* [nak serabut], *tokleh nok gegei* [tak boleh nak bising], *kalu*

[kalau] *kito* [kita] kuat *demo* [awak] kuat, *kito* [kita] kuat, *demo* [awak] kuat, baik *demo* [awak] *kelik* [balik] (ketawa).

NA : (ketawa) Apa jenis jenis penyakit yang biasa dirawat melalui upacara Main Puteri?

PM : *Nyakit* [penyakit] *sibo-sibo* [macam-macam] penyakit. *Macei-macei* [pelbagai] *nyakit* [penyakit], beratus ratus jenis penyakit.

NA : Boleh dirawat melalui ni lah?

PM : Boleh. *Hok bini* [yang isteri] lari *pun* [juga] boleh Main Teghi. *Yo* [Iya], *ho* [betul]. *Hok toklaki* [yang suami] rock *pun* [juga] boleh Main Teghi. Toklaki [suami] rock tu la *toklaki* [suami] joli. *Pah* [lepas] *dio ado* [dia ada] *pulok* [pula] *dewo* [dewa] kecil *dio* [dia] panggil. *Hok peseng toklaki* [yang perangai suami] rock ni, *mejo arok* [meja arak], *mejo* [meja] judi, *mejo aye blago* [meja ayam laga] *gapo tuh* [semua itu] ha tu *dewo* [dewa] kecil *dio* [dia] panggil angin *jugok* [juga].

NA : Kategori kategori?

PM : *Ho* [iya] kategori. Spesies-spesies *dio* [dia] la.

NA : Adakah terdapat pantang larang yang perlu dipatuhi oleh pesakit sebelum dan selepas selesai upacara perubatan.

PM : *Ado* [ada]. *Jange* [jangan] *duk* [datang] *gocoh* [tumbuk] Tok Teghi *sudoh* [sudah] (ketawa). *Mapoh* [mati] Tok Tengi *pio* [siapa] *nok* [nak] *bomo* [bomoh] *pulok* [pula].

NA : **Betul juga tu (ketawa).**

PM : *Ho* [iya].

NA : **Boleh Ayah Mat beritahu apa contoh pantang larang takape. Skip skip. Apa yang terjadi kalau pantang larang itu dilanggar oleh Ayah Mat?**

PM : Ayah Mat *tok* [tidak] *puah* [puas] hati *kelik* [balik] *nok tido* [nak tido] *tokleh* [tak boleh]. *Dei tok* [dan tak] dengar *kito royak kei* [kita bagitau kan]. Jadi *srabut* [serabut]. *Kito* [kita] *sbenarnya* [sebenarnya] *bukei* [bukan] *kato* [kata] *nok ko pitih* [nak duit] *demo* [awak] *tuh* [tu], tapi *apobilo* [apabila] *kalu* [kalau] *kito* [kita] *brubat* [berubat] *demo* [awak] tu sembuh, *nyakit* [penyakit] tu sembuh, hati *kito* [kita] pun gembira. Apabila gembira *pasal* [sebab] *oghe* [orang] ni pun boleh cari *make* [makan], boleh buat *amalei* [amalan]. Jadi sempurna *dio* [dia] sempurna *pah* [hingga] *kito* [kita]. Mungkin *dio* [dia] ingat *gapo-gapo* [apa-apa] *kito* [kita] pun *jaso* [jasa] baik *kito* [kita]. *Ha gitu* [begitu]. *Bukei* [bukan] *kito* [kita] *nok* [nak] *kedio* [kepada dia], *jaso* [jasa] baik tu.

NA : **Kira Ayah Mat berpuas hati Ayah Mat okay lah daripada upacara tu?**

PM : *Tadok gapo* la [tiada apa].

NA : Ada apa-apa yang perlu dilakukan oleh pesakit selepas selesai berubat dengan cara Main Puteri?

PM : *Ho takdok doh la* [iya tiada dah]. *Tadok* [tiada] berlaku apa-apa.

NA : *Tadok apo-apola* [tiada apa-apa].

PM : *Ho tadok* [iya tiada].

NA : Untuk melakukan rawatan ni adakah terdapat juga pantang larang yang harus dihormati?

PM : Untuk *pate lare* [pantang larang] *misalei* [misalnya] Tok Teghi *kato* [kata] *jange* [jangan] *dimake* [dimakan] *buah* [buah] labu ni *jange* [jangan] *make* [makan] lagi. Tunggu dulu.

NA : (ketawa)

PM : Takut *uhrei* [uluran] *ko* [ke] *gapo* [apa]. *Tokleh* [tak boleh] *nyawo* [bernyawa] *jugok* [juga] (ketawa).

NA : Apakah kebiasaan pesakit Ayah Mat datang untuk dapatkan rawatan?

PM : *Lagu mano, lagu mano* [macam mana, macam mana]?

NA : Kebiasaan pesakit datang untuk dapatkan rawatan?

PM : *Dio* [dia] mari *kito* [kita] *tengok* [lihat] *nyakit* [penyakit] *dio* [dia]. *Kito* [kita] cek sini *pulok* [pula]. *Dio* [dia] *ado* [ada] *dale* [dalam] scan *kito tuh* [kita itu].

Dio [dia] *tokleh* [tak boleh] *nipu kito* [menipu]. *Kito* [kita] cek. *Dio nipu* [dia menipu] *kito maghoh* [kita marah]. *Kito letih* [kita penat] *demo nipu* [awak menipu] (ketawa).

4.3 PERSEMBAHAN

NA : Untuk Ayah Mat sendiri, ada kumpulan yang yang bantu dalam melakukan upacara Main Puteri?

PM : *Ho ado* [iya ada]. *Hok* [yang] Tok Teghi *kato* [kata] *panjok* [panjak] *tujuh* [7] pengantin ke *lima* [5] *jong* [tukang] *baso* [bahasa] ke tiga. *Jong baso* [tukang bahasa] ke *tiga* [3] *joh* [sebagai] bantu. *Hok* [yang] tu panggil *jong baso* [tukang bahasa] ke *tigo* [3]. Tapi *baso* [bahasa] *dio* [dia] tu harap Teghi. *Tokkei* [takkan] *nok* [nak] *kato* [kata] *jong* [tukang] *buat* [bawa] mari air. *Tok* [tak] sedap dengar *oghe* [orang] *tok* [tak] Main Teghi *lagutu* [macam itu]. *Sbenar* [sebenar] *buke* [bukan] *hatu* [hantu] *jong* [tukang] *baso* [bahasa] ke *tigo* [3] *jong* [tukang] *baso* [bahasa] ke *tigo* [3] tu *hok* [yang] *jong* [tukang] *wak* [bawa] mari air. *Hok* [yang] ke *tigo* [3] *tula* [itu] *wak* [bawa] mari air. *Kito nok* [kita nak] air *dio* [dia] buat mari, *kito nok* [kita nak] gelas *dio wak* [dia bawa] mari gelas. *Tu* [itu] *jong* [tukang] *baso* [bahsa] ke *tigo* [3].

NA : Pembantu la?

PM : Ha kalu moden arab *loni* [sekarang] pembantu. *Dio* [dia] panggil *jong baso jame* [pembantu zaman] dulu.

NA : **Apa nama kumpulan Ayah Mat?**

PM : *Warise* [warisan] Main Puteri Pok Mat Jedok.

NA : **Warisan Main Puteri Pak Mat Jedok.**

PM : Persatuan.

NA : **Berapa orang pemain yang terlibat dalam upacara Main Puteri?**

PM : *Dio* [dia] *duo belas* [12], *panjok* [panjak] tujuh [7], pengantin *limo* [5], *jong baso* [pembantu] *ke tigo* [3] *duo belas* [12] nih.

NA : **Maksudnya setiap ahli tu ada peranan masing masing la?**

PM : *Dio* [dia] *meme* [memang] *keno* [perlu] ucap *situ* [disitu] bangkitan *situ doh* [tempat itu] *kalu* [kalau] buat *kerah jarah* [keras] pun situ doh.

NA : **Adakah terdapat tatacara pemakaian yang ditetapkan untuk Tok Teghi dan kumpulan sewaktu Main Puteri?**

PM : *Dio* [dia] Tok Teghi *jame* [zaman] dulu *dio tok* [dia tak] pakai baju, *dio tok* [dia tak] pakai kain. *Dio* [dia] pakai *caping* [cawat].

NA : **Caping [cawat] (ketawa).**

PM : (ketawa) Ni *hok* [yang] Ayah Mat *jame* [zaman] dulu (tunjuk gambar lama).
Tok [tak] pakai baju.

NA : Adakah golongan wanita dibenarkan untuk jadi pemain atau Tok Teghi untuk upacara Main Puteri?

PM : Boleh *blako* [semua] *oghe tino* [orang perempuan] *jate* [lelaki] kecil besar *pun* [juga] boleh main.

NA : Adakah Ayah Mat ni adakan latihan sebelum upacara Main Puteri ?

PM : *Ho ado dale* [iya ada dalam] *duo* [2] tahun *baruni* [baru-baru ini]. *Duk ngajar sokmo* [sentiasa mengajar] la *budok-budok* [budak-budak] *nok* [nak] tahu *caro kito nok* [cara kita nak] tu suruh lekat (gaya tangan).

NA : Ayah Mat pernah buat persembahan Main Puteri ini dimajlis kahwin?

PM : Boleh *wak bako* [buat semua] dik majlis kahwin, *bala poklih* [balai polis], *tempat oghe duk main ramai ramai* [tempat keramaian]. Duduk di *oghe mesorat* [orang mesyuarat] *gapo pun* [apa-apa] boleh *blako* [semua] dik majlis. Main Teghi ni *sbenarnyo* [sebenarnya] *demo demo* [mereka] *duk baco* [cakap] *hok tok reti* [yang tak pandai] *demo* [mereka] *duk kato hatu* [cakap hantu]. *Demo* [mereka] tahu sebut *hatu* [hantu] *demo* [mereka] *tok* [tak] tahu *hatu tu gapo* [hantu itu apa]. *Demo tok reti bedooh nah tu* [mereka tak tahu sangat mengenai itu]. *Pah demo* [abis tu mereka] *duk tanyo tahi hatu* [mereka tanya mengenai tahi hantu]. *Hok tu bengong peghak lagi tu* [yang itu sangatlah bodoh] (ketawa).

NA : (ketawa)

PM : *Dio* [dia] ingat *hatu tu supo* [hantu itu seperti] *gajoh bokali* [gajah mungkin] *makei bate pise spohon* [makan batang pisang sepon] *skali makei* [sekali makan]. *Tidak* [tak] *makei* [makan] kedaroh *nate tu* [binatang itu]. *Bengong demo jah blako tuh* [bodoh mereka je semua itu]. *Hok oghe ngaji hatu* [yang orang belajar hantu] *dio* [dia] *tahu caro hatu lagumano* [cara hantu macam mana].

NA : **Maksudnya kalau ada jemputan tu Ayah Mat akan gi lah?**

PM : *Gi* [pergi].

NA : **Ikutlah siapa siapa pun?**

PM : *Gi* [pergi]. *Cukup ubat gi* [lengkap peralatan pergi].

TAMAT BAHAGIAN 4

BAHAGIAN 5: PENGALAMAN DALAM BIDANG MAIN PUTERI

NA : **Okay [Baiklah], untuk bahagian kelima iaitu soalan berkaitan pengalaman Ayah Mat dalam bidang Main Puteri. Bagaimana Ayah Mat belajar Main Puteri?**

PM : Penat, penat. Penat, penat.

NA: : **Penat?**

PM : Penat. *Penatnyo* [Penatnya] *gini* [begini] *sebabnyo* [sebabnya] *kalu* [kalau] *oghe* [orang] nak jadi Tok Teri *ni* [ini], *kalu* [kalau] *tok* [tidak] sanggup *keno* [kena] *maghoh* [marah] *ke* [oleh] tok guru *takleh* [tidak boleh] Main Teri. Sebab Tok Guru *oyak* [beritahu], *bare* [barang] *ake* [akan] berlaku masa depan. Sebab Tok Guru *buke* [bukan] *pok* [bapa] kita, tapi [tetapi] *kalu* [kalau] kita *pikir* [fikir] kata *buke* [bukan] *pok* [bapa] kita, kita *tokleh* [tidak boleh] taat. Tok Guru kata '*menate*' [binatang] kita, kita nak *maghoh* [marah] ha *tokleh* [tidak boleh] lah. "Tok mati menate ni bengong" dia kato [cakap]. Sebab dia kato gitu tu, pesakit hok nok kato kito tu hok berat lagi dia *hambat* [halau] kelik kalu gi rumah dio. Ko dio tak berlaga angin. Baru tau kata betul. Tok Guru buke mulut huduh, uji Tok Guru dengan kito tu. Sampai Tok Guru Ayah Mat dia kata, "Mu ni Che Mat, kalu burung aku sele sekali dengan saghe-saghe doh beghieh." Beghieh ni dok jadi lah. Kalau buh [masukkan] saghe [sarang] lain pun, kalau buh [masukkan] burung lain pun, beghieh [garang] jugok [juga]. Dio nok sekali saghe-saghe [sarang-sarang] *dale* [dalam] air. Ayat Mat nyanyi pulak *Awe wei* [nyanyian Teghi] *nei* [6] *bule* [bulan]. *Genap-genap* [Setiap] *male* [malam], *genap-genap* [setiap] *male* [malam] (menepuk paha) *nei* [6] *bule* [bulan]. *Awe wei jah* [sahaja].

NA : **Lagu sama?**

PM : *Nei* [6] *bule* [bulan]. *Awe wei* [nyanyian Teghi]. *Nei* [6] *bule* [bulan], dik. Hok ambik di tepi Sungai Nurut sampai di Bukit Budu Lata Ret. *Buh* [Letak] minyak kereta *dua puluh* [20] *ya* [ringgit] masa tu, *genap-genap* [setiap] hari,

belajar menyanyi atas kereta. *Nok* [Nak] betul *key* (kunci) *dale* [dalam] *gendey* [gendang]. *Nok* ambik *dua* [2] harakat ganti *empat* [4] harakat. Kalau *oghe* [orang] *dokleh* [tidak boleh] baca situ tentu tak pandai nyanyi. *Hok* [Yang] ini *dua* [2] minggu, dik. Tak menipu. Turun *jale* [jalan] ini lalu, dok rumah lagu ni supo *oghe tok betul* [gila] doh. Tidok kato menari saja dik, *dua* [2] minggu. Pahtu duduk, dik. *Nok oyak bagi* [nak bagi tahu] cerita, duduk. Kito duduk, dik. Tok Guru duduk depan deh, dio punya cara. (Mendemonstrasi) *Paling* [Pusing] kot sini, dik.

NA : (Ketawa)

PM : (Mendemonstrasi) *Paling kot ni* [pusing ke arah ini]. Adik *tengok* [lihat] Ayah Mat. Adik *dok tengok* [sedang lihat] la ni, dik. Ayah Mat *nok* main, *tengok* [lihat]. *Tengok doh* [dah lihat]? *Tengok doh* [dah lihat]? *Tengok doh* [dah lihat], dik? *Jange suko* [jangan gelak]. *Tengok, tengok* [lihat, lihat]. *Lagu mana tengok* [macam mana lihat]? Ceria. *Nok tengok* [nak lihat] *lagu mana* [macam mana]? *Tengok, tengok* [lihat, lihat] Duduk cara tengok lagu mana. Duduk cara tengok. *Jange paksa, tengok jange paksa* [jangan paksa, lihat jangan paksa]. *Tengok jange paksa* [lihat jangan paksa], deh. Adik duk situ, deh. Adik ni bangun, adik berdiri. Adik berdiri, adik tengok. *Tengok jange paksa*. *Jange paksa*, deh. Adik duk sini, Ayah Mat tunjuk. Ayah Mat *ghe* [tahan] duduk tu, Ayah Mat *kekeng* [kangkang], *tange* [tangan] situ (mendemonstrasi pergerakan tangan). Jadi, goni Ayah Mat (demonstrasi posisi badan), *ilmu ni duk gini*

- [duduk macam ini] saja *tiga* [3] jam, dik. *Sapa* [Sampai] nak *terkencing* [terkucil].
- NA : Seksa. (Ketawa)**
- PM : *Nok buwi keno* [nak bagi kena]. *Keno nok suruh make mata hite* [nak bagi kena selari kena mata hitam], adik. Di goni (menunjukkan posisi tangan), *jange* [jangan] lebih.
- NA : Ada cara-cara dia.**
- PM : Ha, *oghe jate dio* [orang lelaki dia] gini (menunjukkan posisi badan Main Teri orang lelaki). *Oghe tino* [orang perempuan], gini (menunjukkan posisi badan Main Teri orang perempuan).
- NA : Oh, *tange* [tangan] lain [Kedudukan tangan berbeza.]**
- PM : Habis tu dio menari dio masuk sini [Mendemonstrasi pergerakan tarian]. Kalau *tebeng* [paksa] sini, *dokleh* [tak boleh]. *Pasal dio* [sebab dia] makan sini. Dio karate kito. Dio ado juga buah kilas dio. Lepas la sini kalau dio nok test kito pun. Itu la pokok pangkalnya.
- NA : Okay (Baiklah). Berapa orang guru yang mengajar Ayah Mat untuk Main Puteri?**
- PM : Ramai. *Lapan belas* [18] Tok Guru.
- NA : Kalau Ayah Mat ingat, siapa nama mereka?**

PM : Mati *belako* [semua] *doh*. *Takdok sore habuk doh* [tiada seorang pun yang masih hidup]. Ada *belako* Tok Guru itu, hok belajar *kecek sore* [bercakap sorang] Tok Guru, *lima* [5] tahun belajar *kecek* [bercakap].

NA : **Lama.**

PM : Ha *lima* [5] tahun belajar *kecek* [bercakap]. Lama, dik. Hok tu *U* [mahir]. Lama belajar *kecek* [bercakap], *lima* [5] tahun. Sebab kito nok belajar *kecek* [bercakap], kito nok masuk *dale bidang oghe* [dalam bidang orang] ni. Cara *oghe* [orang] ni, *misalei* [misalnya] dengan adik, takkan kito *nok kecek* [nak bercakap] “*Demo nok guano*” [“awak nak macam mana?”] *tok* [tidak] *jangkok* [baik] *kea* [kan].

NA : **(Ketawa)**

PM : Adik pun kato “*jawi datuk ni, tak pade dengan tuo*” [“Pelik datuk ni, tidak padan dengan tua.”] Kato gitu pasal tak kenal langsung. Tokleh kata mek mari mano lagi, ha tanya khabar dulu lain. Kita *ngikut* [mengikut] *gred-gred hok* [tahap-tahap yang] kita belajar. Belajar *limo* [5] tahun belajar *kecek* [bercakap].

NA: **Boleh Ayah Mat cerita sikit, bagaimana Ayah Mat boleh berminat dengan Main Puteri?**

PM : Minat Main Teghi ni *mek* [perempuan Kelantan], *memei* [memang] dio semula jadi. Semula jadi. Dio *memei* [memang] *demo* [mereka] ni ada darah-darah tu. Darah-darah Teghi tu. Darah Teghi *pahtu* [selepas itu] *Tuhe* [Tuhan] tercampak

dah benda anugerah. Anugerah ini besar, dik. Besar, besar, besar banyak. Kalau zaman dulu, dio panggil hidayat. Ini dio panggil wahyu, zaman dulu, zaman *loni* [sekarang ini] hidayat. *Oghe takdok* [orang tiada] hidayat ni gelap. *Oghe* [orang] pandai baca *nulis* [menulis] pun belum tentu lagi boleh *ngadap oghe* [berubat orang] sakit. *Oghe* [orang] sakit tu belum tentu lagi kita boleh *ngadap oghe* [berubat orang] sakit. Sebab kito boleh baca *nulis* [menulis], *oghe putih* [orang Inggeris] boleh, Cina boleh, Keling boleh, India boleh. Tapi belum tentu lagi kita boleh *ngadap oghe* [menghadap orang] sakit. Sebab *kuwong oghe* [penyakit orang] sakit tu kita *doktahu* [tak tahu]. Dio ada . *Supo* [seperti] satu contoh kita tok rajin *kecek* [bercakap] *kito nok masuk atas petah* [kita nak naik pentas], *nok kecek dokleh* [nak bercakap tak boleh], dik. *Kele kabok* [kelam kabut], ketar daging *punggong* [punggung] adik dio bunyi PURP-PURP-PURP-PURP-PURP. Yo ketar, padahal dok ketar tapi bunyi PURP-PURP di telinga. *Tlapo* [terlampau] takut. *Bena demo tu nok* [sebenarnya mereka nak] dengar *kito kecek* [kita bercakap] *tapi takdok* [tiada] hidayat *tokleh kecek* [tak boleh bercakap].

NA : Ada keturunan Ayah Mat yang turut bergiat aktif dalam Main Puteri?

PM : Ada.

NA : Selepas Ayah Mat, siapa yang akan teruskan tradisi Main Puteri ini dalam keluarga Ayah Mat?

PM : Ayah Mat rasa itu kot taktahu la anak bongsu ko kak long taktahu.

NA : **Kak long pun boleh.**

PM : *Dio semua lagu ni belako* [mereka semua seperti Ayah Mat]. *Dio aktif gini belako* [semua aktif]. Tapi kalau adik ada *kitok* [TikTok], adik tengok Pak Mat Jedok, ada budak *hok paka* [yang pakai] rantai tu. Dalam TikTok tu adik taip Pak Mat Jedok, adik tengok budak *hok paka* [yang pakai] rantai tu. Cucu Ayah Mat kuat *semo* [semua] angin. Cuba tengok tu. Adik tengok tu *bare* [benda] nyata.

NA : **Cucu pun boleh.**

PM : Cucu tu *berat bena* [sangat mengikuti jejak Ayah Mat]. Dio kelas A pasal [sebab] dio anak *tok bomoh kiri kane* [keluarga bomoh]. Hok tu tulen, yang penting tulen. *Try* [cuba] tengok ada budak *hok paka* [yang pakai] rantai, *dok paka* [tak pakai] baju tu. *Dale* [dalam] Tiktok, *takdok* [tiada]?

NA : **(Ketawa) Line slow.**

PM : TikTok la dik. *Takdok* [tiada] line TikTok. Search Pak Mat Jedok.

NA : **Adakah Ayah Mat ini mengadakan kelas untuk golongan muda mempelajari Main Puteri?**

PM : Ada.

NA : **Berapa kali seminggu untuk Ayah Mat adakan kelas?**

PM : Baru ini *dua* [2] tahun. [Kelas diadakan 2 kali seminggu.]

NA : Berapa orang anak murid Ayah Mat?

PM : *Banyak belas oghe* [dalam berbelas orang].

NA : Lingkungan umur anak-anak murid?

PM : Anak murid start daripada pandai *berkecek sapa ko tuo* [budak kecil hingga orang tua].

NA : Maksudnya daripada kecil boleh sapa?

PM : *Sapa ke tuo* [sampai tua].

NA : Ayah Mat pernah dapat permintaan pelik tak daripada pesakit?

PM : Ada.

NA : Contohnya?

PM : **Keno naik galah** [kena naik gendong].

NA : (Ketawa) Betul la ni?

PM : *Tok lolok* [tak tipu]. *Tebeng dok galah keno nimbuk ko dio* [buat tak gendong kena penumbuk dia]. Dio kata *tok cekak nok jale* [tak larat nak berjalan] *dio kato kito nok naik galah* [dia cakap nak naik gendong]. *Keno galah* [kena gendong]. *Pelik ko tidok* [ke tak]? Mati *Pah galah oghe tuo* [hendong orang tua], *berat tah belake* [atas belakang].

NA : Menurut Ayah Mat, permainan atau persembahan Main Puteri ini mencabar tak?

PM : Mencabar.

NA : Apa yang membuatkan Main Puteri ini mencabar?

PM : *Mace-mace* [macam-macam]. *Oghe* [orang] ni *ado demo kato dok sedak* [ada orang cakap tak sedap], *ado demo kato sedak* [ada mereka cakap sedap].

NA : Untuk dapatkan *kepuasan oghe* [orang]?

PM : Ha.

NA : Apa cabaran yang Ayah Mat harus lalui sepanjang Ayah Mat bergiat aktif menjadi Tok Teri?

PM : *Dio kebanyake dio oghe hatu tak puas hati* [dia kebanyakan dia orang hantu tak berpuas hati]. (Telefon bimbit berdering) Tak puas hati.

NA : Ayah Mat ada rasa gementar setiap kali sebelum melakukan upacara Main Puteri?

PM : Ada.

NA : Ayah Mat mengenakan bayaran kepada pesakit yang datang untuk rawatan tu ada ke?

PM : *Camno* [macam mana]?

NA : **Ada ke Ayah Mat ni mengenakan bayaran kepada pesakit yang datang? Maksudya, jumlah-jumlah yang tertentu.**

PM : *Takdok* [tiada]. Dio keno pesakit bayar ko Ayah Mat.

NA : **(Ketawa) Bagaimana penerimaan orang-orang kampung terhadap Ayah Mat yang bergiat aktif dalam bidang Main Puteri?**

PM : *Oghe* [orang] kampung ni, dik. Ayah Mat tau kato *oghe* kampung ni *sayei* ko [orang kampung ni sayang kepada] Ayah Mat. Hok Ayah Mat gi di Perancis baru ni, ada berapa ratus *oghe* [orang] atas rumah ni semua *teriok* [menangis]. Semua *teriok* [menangis], nyo kata ko Poksu Roni *bini* [isteri] mati pun *dio tak teriok* [dia tak menangis], Abe Mat nok gi ni, jatuh air mato. Semua *oghe teriok* [orang menangis], *hok duk atah* [yang ada dalam] rumah ni. *Maso kito tubik jale nok gi* [masa kita berjalan keluar] perancis. Rupanya *sayei buke* [semua sayang bukan] benci.

NA : **Menghargai bakat.**

PM : Habis *duo ribu* [RM2000] baruni kito beli lauk. *Kito nok turun gi Perancis habis duo ribu ya kito buat bekwoh* [habis RM2000 buat makan untuk pergi Perancis].

NA : **Sepanjang Ayah Mat bergiat Main Puteri ni, pernah ada perkara yang tak diingini berlaku sewaktu persembahan atau rawatan Main Puteri?**

PM : *Tadok* [tiada].

- NA : Tadok [tiada]. Bagaimana Ayah Mat mengawal keadaan sekiranya ada perkara yang tidak diingini berlaku sewaktu Main Puteri?
- PM : *Kalu baso nok mati tu kito wak g ko pital lalu* [kalau nampak nak mati terus bawa ke hospital]. (ketawa)
- NA : (ketawa). Boleh Ayah Mat cerita sedikit kes pesakit yang paling teruk yang Ayah Mat rawat?
- PM : Rajin. Mari *supo ike keno kare, leloh* [datang seperti ikan kena renjatan elektrik, asma].
- NA : Tak sedarkan diri ke?
- PM : *Ho dok* [ya tak]. *selok kerah cokeng* [tak sedarkan diri]. *Pah keno angin dio hidup kelik, joget, boleh jale, boleh isap rokok smula* [Bila kena angin dia hidup balik, menari, boleh berjalan, boleh hisap rokok balik]. *Banyok* [banyak] dik. *Supo sakni, glepa dode-dode kelik nge bodo pun ado* [macam tadi, menggelepar balik dengan begitu je]. (ketawa). Mugo adik tengok doh kea.
- NA : Sepanjang Ayah Mat bergiat dalam Main Puteri ini, adakah terdapat kesan sampingan ke atas Ayah Mat sendiri dari segi mental dengan fizikal?
- PM : Ado jugok main stress [tertekan] kito tolok gi slalu [kita terus tak ambil]. Main mikir denge oghe tu oghe ni gilo pah kito [Duk berfikir dengan orang nanti kita pun gila]. (ketawa)

NA : (Ketawa). Apa perasaan Ayah Mat dapat menceburi minat Ayah Mat sendiri iaitu Main Puteri sepanjang hidup sehingga dikenali orang-orang luar daripada Kelantan dan Jepun untuk membuat persembahan?

PM : Pasal Ayah Mat, *kalu baso kito tubik dale* [kalau macam kita keluar ke dalam], *tubik dale gapo kito* [keluar ke dalam apa] panggil, *duduk dale kito* [didalam kita] berubat sedara-sedara kito ni berubat dio panggil di dale hukum dia panggil hikayat. *Kalu pertunjoke* [kalau pertunjukkan] kita *oyak ko* [bagitahu kepada] ilmu-ilmu kito tu kito cari make [makan]. "*Ha jadi mu jange ambik salah* [kamu jangan salah anggap], mu jange ambik silih. Sebab kalu silap tok keno pun mugo cari *make* [makan]. *Mu kena pehe sini buke kato aku nok suko* [kau kena faham yang aku bukan nak buat gurauan], *aku nok cari make* [aku perlu cari makan], mu tolong aku. Jadi kito boleh buat *pertunjoke* [pertunjukkan]". *Dia pun tok maghoh* [dia tak marah], *kita oyak dulu* [kita perlu bagitau dahulu]. *Kalau kito main straight tu mu letih la* [kalau teruskan bermain tanpa henti kau akan penat].

TAMAT BAHAGIAN 5

BAHAGIAN 6: SUMBANGAN DAN PENCAPAIAN TOKOH DALAM BIDANG MAIN PUTERI

NA : Untuk Bahagian Enam [6], soalan berkaitan sumbangan dan pencapaian tokoh dalam bidang Main Puteri. Sejauh mana Ayah Mat sudah membawa Main Puteri ke dunia luar daripada Kelantan?

PM : Dio macam negara-negara luar ni pun sambutan lebih pada mulia, mulia, mulia. *Memei* [memang] negara luar, *mace* [macam] Ayah Mat gi, kito ambik jauh dulu deh. Ayah Mat gi di Perancis, Ayah Mat diambik di Perancis, Ayah Mat main di *dua belas* [12] negara Eropah. Nok tengok [nak lihat] saksi main Teghi, *dua belas* [12] negara Eropah. Hok tu wakil Malaysia baru ni *lape* [8] *buah* [buah] negara. *Lape* [8] *buah negara la deh oghe* [buah negara la kan orang] panggil? Hok di *metik lape buah negara dio wak* [di poster 8 buah negara yang sertai], Ayah Mat *dok reti gok gotu tu* [tak pandai juga benda-benda seperti ini], kat hotel *concodeng* [hotel Concorde].

NA : **Hotel ni dekat Kuala Lumpur**

PM : Tu ada belako tu *puak* [negara-negara] tu, *Mace* Jepun, Korea, Thailand.

NA : **Negara-negara Asia?**

PM : *Hom. Dio mari belako sini, mari atau pun Ayah Mat gi* [iya. mereka datang atau Ayah Mat yang akan pergi ke negara mereka].

NA : **Apakah sumbangan terbesar Ayah Mat yang merubah persepsi orang Kampung atau pun orang ramai terhadap Main Puteri?**

PM : *Oghe* [orang] ramai Main Puteri, dik, *memei dio* [memang mereka] kagum. *Dio minat dooh* [terlampau minat] Main Teghi. *Dio dulu takdok mene* [dulu tiada permainan], *pahtu takdok mene supo kito* [tiada permainan seperti zaman sekarang]. *Tapi loni pun koho kuat mene* [sekarang makin banyak permainan].

NA : Berapa banyak pencapaian yang Ayah Mat dapat sepanjang bergiat aktif dalam persembahan Main Puteri setakat hari ini?

PM : *Nok oyak tokleh* [nak bagitau tak boleh], dik. *Banyok* [banyak], dik. *Banyok* [banyak], *banyok* [banyak], *banyok* [banyak], *banyok* [banyak], *banyok* [banyak]. *Banyok dooh* [banyak sangat].

NA : (Ketawa) Banyak sampai tak tercapai.

PM : Doh kito tok [kita tak] tulis. Tulis habis. Kelih tok [lihat tak] ghaib.

NA : (Ketawa) Ayah Mat pernah ditemubual oleh mana-mana liputan media sebelum ini?

PM : *Ado* [Ada]. Media mari *sokmo-sokmo ado* [sentiasa ada]. *Sokmo-sokmo* [sentiasa] Ayah Mat duk Kuala Lumpur, *ado* [ada]. Di Perancis ado, di Sepanyol ado. *Mace-mace* [macam-macam]. Thailand ado.

NA : Seingat Ayah Mat, liputan media apa dan bila yang terbaru yang dibuat?

PM : Baru sebulan lebih, *dua* [2] bulan, Ayah Mat buat di Kuala Lumpur, di Sentul ko gapo [ke apa] tu. Ado puok [ada kumpulan] media situ. Dio talipon mari kato ado kijo [dia telefon cakap ada kerja dengan Ayah Mat].

NA : Apa perasaan Ayah Mat sendiri setelah banyak pihak yang datang temu ramah Ayah Mat dan hantar jemputan untuk buat persembahan?

PM : Mari la mari, *kalu demo nok jeput tu kito gi* [kalau mereka nak jemput kita pergi].

NA : **Maksudnya suko?**

PM : *Takdok gapo* [Tiada apa].

NA : **Memenuhi permintaan jemputan.**

TAMAT BAHAGIAN 6

BAHAGIAN 7: HARAPAN TOKOH

NA : **Okay (Baiklah), sekarang kita Bahagian tujuh [7] iaitu soalan berkaitan harapan tokoh. Apa harapan Ayah Mat untuk masa depan mengenai tradisi Main Puteri?**

PM : Ayah Mat, *kalu dale Kelate kito* [kalau dalam Kelantan kita], *dale Kelate* [dalam Kelantan], *dale* [dalam] Malaysia, jadi Ayah Mat ni *tok kiro baso gapo* [tak kisah bangsa apa sekalipun] pun main Teghi. Ayah Mat *nok* [nak], pasal kerajaan pun sokong. Sebab Teghi pertamanya (bunyi ayam berkokok) kito boleh berubat, kedua kita boleh *tene* [tenang], *buke kato* [bukan kata] penyakit tak supo daun ketum gitu. *Tidok bahayo* [Tidak Bahaya].

NA : **Tak ketagih-**

- PM : *Nih pengarah kito* [Pengarah kita ni]. *Pengarah* [pengarah] JKKN *loni* [sekarang] (tunjuk kain rentang gambar pengarah).
- NA : **Encik Rosnan, dia dah berpindah ke Kuala Lumpur.**
- PM : Kuala Lumpur, naik pangkat. *Dio buke oghe* [dia bukan orang] Jedok, *dio oghe* [dia orang] Kedah tapi boleh main *Mokyong* [Makyong].
- NA : **Betul. Adakah-**
- PM : Terima kasih, *sabit tu tak kiro sapo* [sebabtu itu tak kira siapa], *baso* [bangsa] pun, main lah nok main. Ayah Mat *sokong sokmo* [sentiasa sokong].
- NA : **Apa nasihat Ayah Mat kepada anak-anak didik Main Puteri atau pun anak-anak muda?**
- PM : *Jange dok bekeng nge oghe* [Jangan garang dengan orang]. *Kecek jange duk boroh* [bercakap jangan angkuh]. *Kecek tu kade hok tok patut kato tu kito jange kato* [jangan cakap sesuatu yang tak perlu diucap]. Ha gitu.
- NA : **Apakah perancangan Ayah Mat untuk seni perubatan Main Puteri?**
- PM : Ayah Mat kalau boleh nok suruh anak-anak tu pandai *belako* [semua].
- NA : **Untuk menyambung tradisi?**
- PM : Untuk *pero* [peliharaan], pasal dio goni ado cerita sejarah dulu panggil *tok lekeng dek panas tok lapuk dek huje* [Tak lekang dek panas, tak lapuk dek hujan].

NA : **Faham.**

PM : Jadi *oghe* [orang] luar *dok mari ambik* [datang belajar], *kito serabut gok* [serabut juga kita]. *Mace oghe putih* [macam orang barat], Jerman, Jepun, Korea.

NA : **Mereka pula nak tahu lebih.**

PM : *Demo pula ambik tahu hok Mokyong* [mereka pula yang belajar mengenai Makyong], Mekmah mulo boleh kato duduk di England nok bawok kelik ke Malaysia sebelah Malaysia baru-baru bulih hantar *kelik* [balik] filem. Dokhau mahal *murohnyo* [murahnya]. *Maimyo dale sawoh padi jah* [Bermain dalam sawah pada je]. *Tapi nok oyak baghi* [nak bagitahu], *caknonya orang Britain mari ambik Mokyong tu bawok kelik wak filem* [caknanya mereka bawa pulang Makyong ke Britain untuk membuat filem], *piring hite jaman dulu* [zaman dulu piring hitam]. *Bawok kelik ko Britain* [bawa pulang ke Britain]. *Sapa ko harini demo ni dokleh bawok kelik lagi mari ko Kelate* [sampai hari ini Malaysia tak boleh bawa pulang piring hitam tersebut]. Mokyong tu. *Oghe dulu takdok puok tu sbb dok cakna* [sebab orang kita tak cakna akan kesenian kita].

NA : **Tu dikira teknologi zaman tu.**

PM : Pahtu jadi berharga. *Dok kalu sejuta* [kalau tak sejuta], *kalu sejuto tadok duk mahal mano* [kalau sejuta tak mahal pun], *tadok duk besar mana duit* [duit tak besar]. Ni *bare hok* [benda yang] adik tengok sakni, *sejuta Ayah Mat dok jual*

[sejuta Ayah Mat tak jual] tu dik. Ayah Mat *toksey* [taknak] duit doh. *Bare* [benda] pelik tapi benar. Sejuta tak jual, *tamoh Ayah Mat ado* [Ayah Mat ada tanah], Ayah Mat *takdok nilai banding denge bare tadi* [tiada nilai nak dibandingkan dengan barang tadi]. Pelik deh? Hidup. Mati.

NA : Kalau biasa tengok takde nilai benda tu. Kalau orang biasa, buke orang yang ada ilmu mace Ayah Mat.

PM : *Eh dok* [eh tak], *oghe* [orang] biasa pun dio kena ada nilai, *pasal bare* [sebab benda] mati, *bare tok make* [benda tak makan].

NA : Sebab dok tahu benda tu, dok kenal benda tu (ketawa).

PM : (Ketawa)

NA : Ada lagi? Habih doh. Nok masuk ke? (Adawiyah bercakap kepada Erdania) Dengan ini tamatlah sesi temubual mengenai pengalaman dan sumbangan Encik Che Mohd Zailani Bin Che Moh atau lebih mesra dikenali sebagai Ayah Mat yang aktif bergiat dalam seni budaya Main Puteri. Kami mengucapkan terima kasih di atas kesudian dan kerjasama yang diberikan oleh beliau dalam menyempurnakan wawancara ini. Adalah diharapkan dengan hasil temubual ini dapat menyumbang kepada perkembangan ilmu dalam bidang seni budaya Main Puteri para penyelidik pada masa akan datang. Sekian, terima kasih.

LAMPIRAN

LOG WAWANCARA

Adawiyah Aziman dan Erdania Putri menemubual Che Mohd Zailani Bin Che Moh, yang dilahirkan pada 1966 di Kelantan. Temubual dijalankan di rumah beliau di Kampung Gual Jedok Tanah Merah Kelantan. Temubual ini dijalankan mengenai pengalaman Che Mohd Zailani Bin Che Moh sebagai seorang yang berkemahiran dalam bidang main puteri.

MASA	SUBJEK	NAMA/TEMPAT/RUJUKAN
BAHAGIAN 1: LATAR BELAKANG		
1:00 TGH - 1:10 TGH	Menceritakan tentang nama penuh, umur dan tahun kelahiran.	Che Mohd Zailani Bin Che Moh,
1:10 TGH - 1:12 TGH	Menceritakan anak ke berapa daripada berapa adik beradik.	Anak ke 7 daripada 10 adik beradik.
1:12 TGH - 1:12 TGH	Menceritakan nama bapa serta siapakah bapanya.	Cik merupakan seorang perawat traditional.
1:12 TGH - 1:15 TGH	Menceritakan tentang bilangan anak dan cucu.	Mempunyai 3 orang anak (2 lelaki dan 1 perempuan) serta 2 orang cucu.
BAHAGIAN 2: PENDIDIKAN		
1:15 TGH - 1:16 TGH	Sejarah pendidikan Ayah Mat	Tidak bersekolah
BAHAGIAN 3: PEKERJAAN		
1:16 TGH - 1:20 TGH	Menceritakan kerja yang dilakukan bermula daripada kecil sehingga sekarang.	Memelihara lembu, kerbau dan kambing. Ayah Mat juga seorang penoreh getah.

BAHAGIAN 4: BIDANG MAIN PUTRI		
BAHAGIAN 4.1: SEJARAH DAN KONSEP		
1:20 TGH - 1:26 TGH	Menceritakan mengenai Main Puteri.	Main Puteri merupakan rawatan dengan cara bermain dengan angin seseorang.
1:26 TGH - 1:30 TGH	Bertanyakan samada Main Puteri sama dengan seni Ulik Mayang dan Wayang Kulit.	Seni Main Puteri merupakan seni yang paling tinggi berbanding Makyong, Ulek Mayang dan Wayang Kulit.
1:30 TGH - 1:33 TGH	Bertanyakan mengenai lagu yang biasa digunakan dalam seni Main Puteri.	Lagu Sedara, Wak Tua, Wak Cek Muda, dan Wak Jamal. Lagu Sendayung Tonggek dan Sendayung Hindik.
1:33 TGH - 1:35 TGH	Bertanyakan mengenai alat musik yang digunakan ketika Main Puteri.	12 jenis yang dimainkan oleh Ayah Mat termasuk gong, geduk, dedombok, kesi, canang, rebat dan serunai.
1:35 TGH - 1:36 TGH	Persediaan daripada segi mental dan fizikal.	Memerlukan suara yang sedap, tubuh sihat dan perut kenyang.
BAHAGIAN 4.2: PERUBATAN		
1:36 TGH - 1:37 TGH	Penyakit yang boleh dirawat melalui Main Puteri.	Pelbagai jenis penyakit yang boleh dirawat.
BAHAGIAN 4.3: PERSEMBAHAN		
1:37 TGH - 1:38 TGH	Bertanyakan nama kumpulan Ayah Mat.	Persatuan Warisan Main Puteri Pak Mat Jedok.

1:38 TGH - 1:39 TGH	Seramai mana yang terlibat untuk persembahan Main puteri.	Seramai 12 orang.
1:39 TGH - 1:40 TGH	Bertanyakan mengenai wanita juga boleh menjadi Tok Teghi atau pun tidak.	Semua boleh tak kira wanita atau lelaki, budak budak atau dewasa.
1:40 TGH - 1:41 TGH	Tempat yang boleh mengadakan persembahan Main Puteri.	Disemua tempat boleh tak kira kenduri, keramaian atau mesyuarat.
BAHAGIAN 5: PENGALAMAN DALAM BIDANG MAIN PUTRI		
1:41 TGH - 1:43 TGH	Cara Ayah Mat mempelajari bidang ini.	Perlu bersabar dan mental kuat kerana mengambil masa yang lama untuk sesuatu kedudukan serta untuk menghafal setiap lagu dengan betul.
1:43 TGH - 1:44 TGH	Menanyakan berapa ramai guru yang mengajar Ayah Mat.	Seramai 18 orang dan kesemuanya telah meninggal dunia.
1:44 TGH - 1:45 TGH	Menanyakan bagaimana Ayah Mat boleh berminat dengan Main Puteri.	Ia berminat oleh kerana keturunan yang memang didalam bidang ini.
1:45 TGH - 1:46 TGH	Menanyakan siapa yang akan mewarisi bidang ini didalam keluarga Ayah Mat.	Ayah Mat memberitahu bahawa ketiga-tiga anaknya boleh bermain dalam bidang ini tetapi ia lebih memfokuskan cucunya yang sangat berminat dan mahir dalam bidang ini.

1:46 TGH - 1:47 TGH	Bertanyakan mengenai bayaran yang dikenakan.	Bayaran tidak ditetapkan tetapi mengikut keselesaan pelanggan untuk membayar sebanyak mana.
BAHAGIAN 6: SUMBANGAN DAN PENCAPAIAN TOKOH DALAM BIDANG MAIN PUTRI		
1:47 TGH - 1:50 TGH	Bertanyakan mengenai sejauh mana bidang ini dikenali di luar negara.	Membuat persembahan di Perancis di hadapan 12 negara yang lain. Ketika di Kuala Lumpur mengadakan persembahan di hadapan 8 buah negara Asia.
BAHAGIAN 7: HARAPAN TOKOH		
1:50 TGH - 1:52 TGH	Menanyakan harapan Ayah Mat untuk masa depan mengenai tradisi Main Puteri.	Tidak kira siapa atau bangsa apa yang ingin mempelajari Main Puteri ini tetap Ayah Mat akan memberi sokongan.
1:52 TGH - 1:54 TGH	Nasihat yang boleh diberikan kepada anak muda sekarang.	Bercakap biarlah beradab dan tidak angkuh.
1:54 TGH - 1:56 TGH	Perancangan mengenai seni perubatan Main Puteri	Ingin anak muda mula belajar dan mempraktikkan serta menghargai lebih daripada negara luar kerana negara luar sangat lah menghargai seni Main Puteri ini.

Rajah: Log Wawancara

DIARI KAJIAN

MASA	TARIKH	PERKARA	TINDAKAN
11:00 PG - 1:30 TGH	19 OKTOBER 2023	PEMILIHAN TOKOH Diberikan dua orang cadangan tokoh iaitu Che Isa Che Omar merupakan seorang yang berkemahiran didalam Wayang Kulit dan Che Mohd Zailabi Bin Che Moh merupakan seorang yang berkemahiran di dalam bidang Main Puteri.	Mengambil kira usaha dan bakat tokoh tersebut dan pencapaian tertinggi tokoh.
9:00 PG - 10:05 PG	22 OKTOBER 2023	KEPUTUSAN PEMILIHAN TOKOH Memilih tokoh Main Puteri iaitu Che Mohd Zailani Bin Che Moh atau lebih dikenali sebagai Pak Mat Jedok.	Memilih dan membuat keputusan untuk menjalankan temubual bersama Pak Mat Jedok.
10:00 PG - 10:15 PG	23 OKTOBER 2023	PANGGILAN TELEFON Membuat panggilan telepon kali pertama bersama tokoh. Panggilan ini bertujuan untuk memohon persetujuan tokoh untuk ditemuramah.	Panggilan telefon dibuat oleh salah seorang ahli kumpulan pada hari tersebut.
9:00 PG- 11:00 PG	26 OKTOBER 2023	MENYEDIAKAN ABSTRAK Menyediakan abstrak tokoh untuk ditunjukkan kepada penasihat. Penasihat perlu memberikan komen	Ahli kumpulan menyiapkan abstrak untuk dihantar kepada penasihat

		untuk abstrak tersebut. Abstrak merupakan langkah pertama untuk menjalankan temuramah.	
11:00 PG - 12:30 TGH	2 NOVEMBER 2023	PENASIHAT MEMBERI TINDAK BALAS Penasihat memberikan komen untuk penambahbaikan ayat dan memberikan kelulusan.	Ahli memperbaiki ayat untuk kelulusan.
10:00 PG - 10:20 PG	3 NOVEMBER 2023	PANGGILAN TELEPON Membuat panggilan telefon untuk memberikan tarikh temu ramah kepada tokoh serta menanyakan waktu yang sesuai.	Ahli membuat panggilan telefon untuk memberitahu tarikh dan bertanyakan waktu sesuai untuk berjumpa.
8:00 PG - 3:00 PTG	19 NOVEMBER 2023	PENYEDIAAN SOALAN Menyediakan soalan yang berkaitan tokoh iaitu seni budaya Main Puteri.	Ahli mencari dan mengumpulkan soalan untuk temu ramah.
11:30 PG - 2:00 PTG	21 NOVEMBER 2023	KOMEN DARIPADA PENASIHAT Meneliti setiap komen dan pembetulan yang harus dibuat didalam soalan	Ahli mencatat setiap pembetulan serta penambahbaikan didalam soalan.
10:30 PG - 10:40 PG	27 NOVEMBER 2023	PANGGILAN TELEPON Membuat panggilan telefon bertujuan untuk memberi peringatan kepada	Ahli membuat panggilan telefon untuk memberi peringatan akan

		tokoh bahawa dalam masa satu minggu kita akan adakan temu ramah.	tarikh dan waktu temu ramah dalam masa seminggu.
12:00 TGH - 1:00 TGH	23 NOVEMBER 2023	PEMBETULAN SCALAN Menambah Baik soalan agar lebih teratur dan tersusun serta menunggu kelulusan penasihat.	Ahli menambah baik soalan didepan penasihat dan mendapat kelulusan.
1:00 TGH - 2:00 TGH	3 DISEMBER 2023	MENJALANKAN TEMURAMAH Temu ramah dijalankan dirumah tokoh iaitu rumah Che Mohd Zailani Bin Che Moh atau dikenali sebagai Pak Mat yang mengambil masa hampir satu jam.	Ahli menjalankan temu ramah dengan menanyakan keseluruhan soalan iaitu sebanyak tujuh bahagian soalan kepada Pak Mat.
8:00 PG - 8:00 MLM	22 DISEMBER 2023	MENYIAPKAN TRANSKRIP Transkrip mula berjalan untuk bahagian 1 dan 2 selama dua hari.	Ahli mendengar dan membuat transkrip dengan lengkap.
8:00 PG - 8:00 MLM	25 DISEMBER	MENYIAPKAN TRANSKRIP Menyambung menyiapkan transkrip bahagian 3 yang mengambil masa 2 hari untuk disiapkan.	Ahli mendengar dan membuat transkrip dengan lengkap.
8:00 PG - 8:00 MLM	28 DISEMBER 2023	MENYIAPKAN TRANSKRIP Menyambung menyiapkan transkrip	Ahli mendengar dan membuat transkrip dengan

		bahagian 4 yang mengambil masa 2 hari untuk satu bahagian.	lengkap.
8:00 PG - 8:00 MLM	1 JANUARI 2024	MENYIAPKAN TRANskRIP Menyambung menyiapkan transkrip bahagian 5 yang mengambil masa 2 hari untuk satu bahagian.	Ahli mendengar dan membuat transkrip dengan lengkap
8:00 PG - 8:00 MLM	3 JANUARI 2024	MENYIAPKAN TRANskRIP Menyambung menyiapkan transkrip bahagian 6 dan 7 yang mengambil masa 2 hari untuk disiapkan.	Ahli mendengar dan membuat transkrip dengan lengkap
10:00 PG - 5:00 PTG	6 JANUARI 2024	MEMBUAT PROPOSAL Melengkapkan sepenuhnya maklumat di dalam proposal mengambil masa 4 hari.	Ahli membahagikan tugas dan bahagian didalam proposal untuk dilengkapkan dengan sempurna.
10:00 PG - 9:00 MLM	11 JANUARI 2024	MEMBUAT ARTIKEL Menyiapkan artikel mengambil masa 5 hari untuk melengkapkan segala maklumat yang perlu dimasukkan.	Ahli membahagikan bahagian untuk melengkapkan tugas ini dengan sempurna dan lancar.

Rajah: Diari Kajian

SENARAI SOALAN

Ayat Permulaan:

Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh dan Salam Sejahtera. Berikut adalah merupakan temubual sejarah lisan mengenai latar belakang dan pengalaman hidup seorang tokoh dalam bidang seni budaya iaitu Main Puteri. Bersama- sama kami ialah Che Mohd Zailani Bin Che Moh yang merupakan seorang guru Main Puteri. Rakaman ini dijalankan pada tarikh 2 Disember 2023 bersamaan dengan hari Sabtu pada pukul 10 pagi bertempat di rumah beliau iaitu di Kampung Gual Jedok Tanah Merah, Kelantan. Temubual ini dikendalikan oleh Erdania Putri Binti Shahrul Azman dan Nur Adawiyah Binti Aziman. Dengan segala hormatnya temubual ini dimulakan.

Bahagian 1: Latar Belakang Tokoh (Diri, Keluarga, Pasangan, dan Anak-anak)

1. Boleh Pak Mat beritahu kami nama penuh Pak Mat?
2. Sudah berapa lama Pak Mat menetap di kampung Gual Jedok ini?
3. Berapa umur Pak Mat sekarang?
4. Pak Mat lahir tahun berapa?
5. Di mana Pak Mat dilahirkan?
6. Pak Mat anak yang ke berapa?
7. Berapa bilangan adik beradik Pak Mat?
8. Siapa nama penuh ayah Pak Mat
9. Siapa nama penuh ibu Pak Mat?
10. Apa pekerjaan ayah dan ibu Pak Mat?
11. Adakah kedua-dua ibu dan ayah Pak Mat masih hidup?
12. Apa nama isteri Pak Mat?
13. Berapa umur isteri Pak Mat?
14. Pada tahun bilakan Pak Mat berkahwin dengan isteri?
15. Isteri Pak Mat berasal dari mana?

16. Pak Mat dan isteri mempunyai berapa orang anak?
17. Siapa nama mereka?
18. Adakah mereka masih belajar atau sudah bekerja?
19. Berapa umur anak-anak Pak Mat?
20. Pak Mat sudah mempunyai cucu?
21. Berapa orang cucu Pak Mat sekarang?

Bahagian 2: Sejarah Pendidikan

1. Apakah sejarah pengajian Pak Mat?
2. Di mana Pak Mat bersekolah rendah?
3. Di mana Pak Mat bersekolah menengah?
4. Pak Mat ada sambung pengajian selepas sekolah menengah?

Bahagian 3: Sejarah Pekerjaan

1. Apa pekerjaan pertama Pak Mat?
2. Berapa umur Pak Mat pada waktu itu?
3. Selain jadi guru Main Puteri, adakah Pak Mat melakukan pekerjaan sampingan yang lain?

Bahagian 4: Soalan Berkaitan Bidang Main Puteri

4.1 Soalan Umum Main Puteri: Sejarah dan Konsep

1. Boleh Pak Mat ceritakan sedikit tentang asal usul Main Puteri?
2. Ada berapa jenis Main Puteri?
3. Adakah seni Main Puteri ini sama dengan seni Ulik Mayang dan Wayang Kulit?
4. Berapa lama upacara Main Puteri biasa dilakukan?
5. Adakah terdapat iringan muzik dan lagu sewaktu upacara Main Puteri dilakukan?
6. Boleh Pak Mat namakan beberapa lagu yang dimainkan sewaktu upacara Main Puteri?
7. Ada berapa jenis alat muzik yang digunakan sewaktu upacara?

8. Apa jenis-jenis alat muzik tersebut?
9. Berapa banyak watak yang dipanggil sewaktu Main Puteri?
10. Adakah beberapa bahan tertentu perlu disediakan sebelum memulakan upacara Main Puteri?
11. Apa jenis-jenis persediaan dari segi mental atau fizikal yang perlu dilakukan oleh Tok Teri sebelum memulakan upacara Main Puteri?
12. Adakah terdapat sebarang ayat atau bacaan yang perlu dibaca sebelum memulakan upacara Main Puteri?

4.2 Soalan Umum Main Puteri: Perubatan

1. Adakah terdapat pantang larang yang perlu dipatuhi oleh Tok Teri sewaktu Main Puteri?
2. Apakah jenis-jenis penyakit yang biasa dirawat melalui upacara Main Puteri?
3. Adakah terdapat pantang larang yang perlu dipatuhi oleh pesakit sebelum dan selepas selesai upacara perubatan Main Puteri?
4. Boleh Pak Mat berikan beberapa contoh pantang larang yang harus dipatuhi, tidak kisah lah pantang larang untuk Tok Teri atau pesakit?
5. Apa yang akan terjadi kalau pantang larang ini dilanggar?
6. Ada apa-apa yang perlu dilakukan oleh pesakit selepas selesai berubat dengan cara Main Puteri?
7. Untuk melakukan rawatan ini, adakah terdapat juga pantang larang yang harus dihormati?
8. Apakah yang kebiasaan pesakit Pak Mat datang untuk dapatkan rawatan ini?

4.2 Soalan Umum Main Puteri: Persembahan

1. Pak Mat ada kumpulan yang bantu dalam melakukan upacara Main Puteri?
2. Apa nama kumpulan Pak Mat?
3. Berapa orang pemain yang terlibat dalam upacara Main Puteri?

4. Apa peranan setiap orang pemain yang terlibat?
5. Adakah terdapat tata cara pemakaian yang ditetapkan untuk Tok Teri dan kumpulan sewaktu Main Puteri?
6. Adakah golongan wanita dibenarkan untuk jadi pemain atau Tok Teri untuk upacara Main Puteri?
7. Adakah Pak Mat adakan latihan sebelum upacara Main Puteri yang sebenar?
8. Pak Mat pernah buat persembahan Main Puteri ini di majlis kahwin?
9. Pak Mat pernah mendapat jemputan dari mana-mana badan atau pihak untuk melakukan persembahan Main Puteri?

Bahagian 5: Soalan Berkaitan Pengalaman Tokoh Dalam Bidang Main Puteri

1. Bagaimana Pak Mat belajar Main Puteri?
2. Berapa orang guru yang mengajar Pak Mat untuk Main Puteri?
3. Siapa nama mereka?
4. Boleh Pak Mat cerita sikit bagaimana Pak Mat boleh berminat dengan Main Puteri?
5. Ada keturunan Pak Mat yang turut bergiat aktif dalam Main Puteri?
6. Selepas Pak Mat, siapa yang akan teruskan tradisi Main Puteri ini dalam keluarga Pak Mat?
7. Adakah Pak Mat mengadakan kelas untuk golongan muda mempelajari Main Puteri?
8. Berapa kali seminggu Pak Mat adakan kelas?
9. Berapa orang anak murid Pak Mat?
10. Berapa umur anak-anak murid Pak Mat?
11. Pak Mat pernah dapat permintaan yang pelik daripada pesakit?
12. Menurut Pak Mat, permainan atau persembahan Main Puteri ini mencabar tak?
13. Apa yang membuatkan Main Puteri ini mencabar?

1. Apa cabaran yang Pak Mat harus lalui sepanjang Pak Mat bergiat aktif menjadi Tok Teri?
2. Pak Mat ada rasa gementar setiap kali sebelum melakukan upacara Main Puteri?
3. Adakah Pak Mat mengenakan bayaran kepada pesakit yang datang untuk rawatan Main Puteri?
4. Berapa bayaran yang Pak Mat kenakan kepada pesakit?
5. Bagaimana penerimaan orang-orang kampung terhadap Pak Mat yang bergiat aktif dalam bidang Main Puteri?
6. Berapa kerap Pak Mat adakan latihan?
7. Sepanjang Pak Mat giat dalam Main Puteri ini, pernah ada perkara yang tak diingini berlaku sewaktu persembahan atau rawatan Main Puteri?
8. Bagaimana Pak Mat mengawal keadaan sekiranya ada perkara yang tak diingini berlaku sewaktu Main Puteri?
9. Boleh Pak Mat ceritakan sikit kes pesakit yang paling teruk pernah Pak Mat rawat?
10. Sepanjang Pak Mat bergiat dalam Main Puteri ini, adakah terdapat kesan sampingan ke atas Pak Mat dari segi mental atau fizikal?
11. Apa perasaan Pak Mat dapat menceburi minat Pak Mat iaitu Main Puteri sepanjang hidup sehingga dikenali oleh orang-orang luar dari Kelantan dan dijemput untuk membuat persembahan?

Bahagian 6: Soalan Berkaitan Sumbangan dan Pencapaian Tokoh Dalam Bidang Main Puteri

1. Sejauh mana Pak Mat sudah membawa Main Puteri ke dunia luar dari Kelantan?
2. Apakah sumbangan terbesar Pak Mat yang merubah persepsi orang kampung atau orang ramai terhadap Main Puteri?
3. Berapa banyak pencapaian yang Pak Mat dapat sepanjang bergiat aktif dalam persembahan Main Puteri setakat ini?

4. Pak Mat pernah ditemu bual oleh mana-mana liputan media?
5. Liputan media apa dan bila temu bual itu dibuat?
6. Apa perasaan Pak Mat setelah banyak pihak yang datang temu ramah Pak Mat dan hantar jemputan untuk buat persembahan?

Bahagian 7: Soalan Berkaitan Harapan Tokoh

1. Apa harapan Pak Mat untuk masa depan tradisi Main Puteri ini?
2. Apa nasihat Pak Mat kepada anak-anak didik Main Puteri?
3. Apakah perancangan Pak Mat untuk seni perubatan ini?

Ayat Penutup:

Dengan ini tamatlah sesi temubual mengenai pengalaman dan sumbangan Encik Che Mohd Zailani Bin Che Moh atau lebih mesra dikenali sebagai Pak Mat yang aktif bergiat dalam seni budaya Main Puteri. Kami mengucapkan terima kasih di atas kesudian dan kerjasama yang diberikan oleh beliau dalam menyempurnakan wawancara ini. Adalah diharapkan dengan hasil temubual ini dapat menyumbang kepada perkembangan ilmu dalam bidang seni budaya Main Puteri para penyelidik pada masa akan datang. Sekian, terima kasih.

SURAT PERJANJIAN

UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA PERJANJIAN MENGENAI PROJEK SEJARAH LISAN

Saya CHE MOHD ZAILANI BIN CHE MOH K/P:..... pada
..... dengan ini bersetuju dengan syarat-syarat temubual yang telah diadakan
di antara saya dengan Universiti Teknologi MARA. Syarat-syarat tersebut adalah seperti berikut:

1. Rakaman hasil temubual ini adalah bertujuan untuk kegunaan pengajaran, penyelidikan dan penerbitan tanpa melibatkan bayaran/ tuntutan dari mana-mana pihak. Walaubagaimanapun bagi tujuan selain daripada yang tersebut, persetujuan daripada tokoh perlu diperolehi.
2. Rakaman hasil temubual yang tersebut di atas adalah diserahkan dan menjadi hak milik sepenuhnya Universiti Teknologi MARA untuk penyimpanan kekal dan boleh mengambil apa-apa tindakan yang difikirkan perlu bagi memelihara rakaman dan transkrip ini.
3. Pihak Pengajian Sains Maklumat, Universiti Teknologi MARA boleh membuat transkrip rakaman dan transkrip-transkrip ini perlu/tidak perlu disemak oleh tokoh (nterviewee).
4. Rakaman dan transkrip ini akan dibuka kepada semua penyelidik sama ada dari Malaysia atau luar negara yang bertujuan membuat penyelidikan yang sah dengan syarat: -
  - a. Apabila petikan diambil dari rakaman/transkrip ini untuk digunakan di dalam penerbitan, tesis dll., sumbernya (tokoh) hendaklah diakui oleh penyelidik-penyelidik.

(Nama tokoh CHE MOHD ZAILANI BIN CHE MOH)
Tarikh: 2/12/2023

(Nama Pensyarah: Nurulannisa Binti Abdullah)
b.p. Penolong Naib Canselor
Pengajian Sains Maklumat
Kolej Pengajian Pengkomputeran, Informatik
dan Media
Universiti Teknologi MARA (UiTM)

Lampiran: Surat Perjanjian

GAMBAR

LAMPIRAN GAMBAR 1

Gambar 1: Tempat Membuat Persembahan

LAMPIRAN GAMBAR 2

Gambar 2: Kain Rentang

LAMPIRAN GAMBAR 3

Gambar 3: Keratan akhbar

LAMPIRAN GAMBAR 4

4 Living tradition

The language of healing

Kelantan's Main Puteri – a traditional healing ceremony – captivates audience at French arts festival in Paris

Tok Puteri Che Mohd Zalani Che Mohd, better known as Pak Mat Jedok, is one of the most iconic masters of the Main Puteri tradition in Kelantan. The unique on-stage presence and powerful dance movements captivated audiences in Paris – Photos: AHMAD FIKRI MOHD SHAMUD, PUSAKA

THE distinctive beauty of Kelantan's traditional culture illuminated the heart of Paris a few weeks ago.

On June 7, cultural organisation Pusaka presented a performance of Main Puteri at the renowned Festival de l'Imaginaire. The Kelantanese healing art form featured esteemed master Tok Puteri, Che Mohd Zalani bin Che Mohd Pak Mat Jedok, Mohd Noor bin Arifin Pak Jui, and Ahmad Shalikh bin Jusoh (Bin Puteri), accompanied by an ensemble of extraordinary young Kelantanese musicians, including Kiri Anah Limba, Syahid Yusoff, and Alang Rebanamas.

Pusaka's Main Puteri was the only art form from South-East Asia featured at the 26th edition of Festival de l'Imaginaire, organised by Maison des Cultures du Monde.

The audience at the Theater de l'Alliance Française was captivated by the Main Puteri's heady mix of oral poetry, powerful yet graceful dance movements, and hypnotic music. Towards the end of the performance, the whole theatre stood up clapping and dancing in celebration with the performers.

Main Puteri is a healing performance tradition found mainly in the north-eastern Malay Peninsula of Kelantan. It incorporates elements of dance, music, oral poetry and ritual to help patients suffering from emotional or spiritual illness. In the Kelantanese worldview, such illnesses are due either to an attack by malign spirits or unsettled spirits, a loss of semangat (soul or life-essence) or an imbalance of angin (strong winds) within a patient's body.

A Main Puteri performance is accompanied by an ensemble of musicians on rebab, serunai, gong, gendang, geduk, gendumbak, canggang and lomo.

Pusaka's Main Puteri in Paris was supported by the Embassy of Malaysia in Paris, MyCreative Ventures, the National Department of Culture and Arts, and individual contributors.

Pusaka is a non-profit organisation that is working to support the continuity and visibility of Malaysian traditional performance arts. More info: pusaka.org, Instagram: @sempusaka.

The Main Puteri was accompanied by the ensemble of young Kelantanese musicians – many of whom trained their art under tutelage of master musicians Pak Mat Jedok, who is known as Pak Mat Dopi.

The audience at the Theater de l'Alliance Française in Paris was enthralled into a traditional Main Puteri panggung, complete with a 'telapak' ceremonial cloth and justine flowers. The challenge of juggling with experts, handled by the theatre's technical team.

Pusaka's Main Puteri performers proudly wave the Malaysian and Kelantan flags at the Eiffel Tower in Paris.

Tok Puteri Mohd Noor bin Arifin (left, from left), fondly known as Pak Jui, opened the Main Puteri performance in Paris with a Baka Pangging (Conversation of the Stage) and a commemoration of teachers and ancestors.

Gambar 4: Keratan akhbar

LAMPIRAN GAMBAR 5

Gambar 5: Bergambar Ayah Mat

LAMPIRAN GAMBAR 6

Gambar 6: Ketika ditemuramah

INDEKS

INDEKS

B

Bukit Budu 25

C

Concorde 36

D

Dikir Barat 16

Doktor 9,13,14

E

England 40

Eropah 36

J

Jepun 35, 36, 40

Jerman 40

K

Kampung Gual Jedok 2,3

Kelantan 2,3,4,28,35,38

Korea 36,40

Kuala Lumpur 36,37,39

L

Lata Ret 25

M

Main Puteri	2,10,11,12,13,16,17,18,20,21,22,23,24,27,28,29,30,32,33,34,35,37,38,39,41
Main Teghi	3,4,11,12,13,18,21,23,28,36,38
Malaysia	7,36,38,40
Makyong	16,37,40
Menora	16

P

Panjak	21,22
Pak Mat Jedok	22,30
Pengantin	21,22
Perancis	33,36,37

S

Sedara	14,15,35
Sendayung	15
Sepanyol	37
Sentul	37
Sungai Nurut	25
Syahadah	8

T

Thailand	7,36,37
Tok Guru	25,26,27,28
Tok Teghi	17,19,20,21,22,23
TikTok	30

U

Uluran	13,20
Ulek Mayang	16

W

Wak Cek Muda	15
Wak Tua	15
Wak Jamal	15
Wayang Kulit	13,16

X

X-Ray	9